

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

Problematika vzdělání u osob bez přístřeší v mikroregionu

Zábřežsko

Mgr. Gabriela Daříčková

Závěrečná práce DPS

2019

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická

ZADÁNÍ

tématu závěrečné písemné práce doplňujícího pedagogického studia

Jméno a příjmení studenta: Gabriela Daříčková

titul: Mgr.   název absolvované VŠ: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

rok ukončení VŠ: 2014   rok zahájení DPS: 2017

Práce je svým obsahem zaměřena převážně do oblasti: **psychologie**, pedagogika, **obecná didaktika**, **oborová didaktika**, **metodologie**, sociologie. (podtrhni)

Téma práce: **Problematika vzdělání u osob bez přístřeší
v mikroregionu Zábřežsko**

Obsah práce:

Svou závěrečnou práci chci zaměřit na problematiku osob bez přístřeší v mikroregionu Zábřežsko. Ráda bych v závěrečné práci propojila sociologii a pedagogiku. Teoretickou část bych zaměřila na problematiku azylového domu (dále AD), cílové skupiny bezdomovců, souvisejícími problémy jak pro samotnou cílovou skupinu, tak pro většinovou společnost, dosaženého vzdělání osob bez přístřeší a jejich vztahu ke vzdělání.

V praktické části bych se chtěla věnovat kvantitativnímu výzkumu, analýze písemných zdrojů za poslední dva roky z Azylového domu pro muže a ženy v Zábřežsku. Cílem praktické části je zjištění přímé vazby nízkého vzdělání s problematikou bezdomovectví. Výzkumem bych chtěla dokázat, že základní vzdělání uživatelů AD je příčinou nezaměstnanosti/nezaměstnatelnosti, předluženosti a v konečném důsledku bezdomovectví, že klienti AD se základním vzděláním jsou častěji uživateli AD a je u nich také vyšší návratnost do pobytové sociální služby. Výzkumný soubor tvoří osoby bez přístřeší, které v období od 1.7.2016 do 30. 6. 2018 byly uživateli sociální služby Azylového domu pro muže a ženy v Zábřežsku. Přínosem závěrečné práce by mělo být pozvednutí důležitosti vzdělání jako prevenci bezdomovectví, tak jako nástroj k resocializaci osob bez přístřeší.

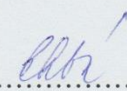
Základní literatura dle ISO 690:

MATOUŠEK, Oldřich. *Metody a řízení sociální práce*. 3., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0213-4.

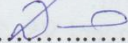
2) ÚLEHLA, Ivan. *Umění pomáhat: učebnice metod sociální praxe*. Vyd. 3., v Sociologickém nakladatelství (SLON) 2. Praha: Sociologické nakladatelství, 2005. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-86429-36-6.

3) MAREŠ, Jiří. *Pedagogická psychologie: učebnice metod sociální praxe*. Praha: Portál, 2013. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-262-0174-8.

Termín odevzdání práce: 15. 4. 2019

Vedoucí práce: PhDr. Marcela Ehlová, Ph.D. Podpis vedoucího .....

Prohlašuji, že jsem se seznámil(a) se zásadami pro vypracování závěrečné písemné práce v rámci DPS.

v Pardubicích dne: 31.3.2019 Podpis studující(ho): .....

Prohlášení autora

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 12. 4. 2019

Gabriela Daříčková

ABSTRAKT

Tato závěrečná práce se zaměřuje na problematiku vzdělání u osob bez přístřeší v mikroregionu Zábřežsko. Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. *Teoretická část* se zabývá teoretickými východisky k tématu a charakteristikou osoby bez přístřeší v mikroregionu Zábřežsko. Důraz je kladen na možnosti pomoci v azylovém domě v Zábřehu, příčiny a důsledky neúspěchu působení na uživatele pobytové sociální služby.

V *praktické části* se vlastním kvantitativním výzkumem realizovaným formou analýzy písemných zdrojů v azylovém domě v Zábřehu zabývám faktory související s problematikou bezdomovectví v pobytovém zařízení. Výzkum cílové skupiny uživatelů v azylovém domě se zaměřuje na ukazatele, které mají vliv na vstup do sociální služby, dobu poskytování sociální služby a resocializaci.

Klíčová slova: osoba bez přístřeší, vzdělání, azylový dům, klient, uživatel, nezaměstnanost, dluhy, sociální pracovník, sociální služby, resocializace.

ABSTRACT

This thesis focuses on the issue of education for persons without shelter in the microregion of Zábřežsko. The Work is divided into theoretical and practical part. *The Theoretical part* deals with theoretical background on the topic and the characteristics of the homeless person in the microregion of Zábřežsko. Emphasis is placed on the possibility of assisting in the asylum house in Zábřeh, the causes and consequences of the failure of the action on users of residential social services.

In *the practical part*, with its own quantitative research carried out in the form of analysis of written sources in the Asylum house in Zábřeh, I deal with factors related to the problem of homelessness in the residence facility. The Research of the target group of users in the asylum house focuses on indicators that affect the entry into social services, the duration of the provision of social services and resocialisation.

Keywords: Person without shelter, education, asylum house, client, user, unemployment, debts, social worker, social services, resocialisation.

PODĚKOVÁNÍ:

Touto cestou bych ráda poděkovala PhDr. Marcelé Ehlové, Ph.D., vedoucí mé závěrečné práce, za její pomoc, vstřícnost a odborné vedení. Poděkování patří také rodině, která mě ve studiu povzbuzovala a bez jejíž podpory by studium nebylo uskutečnitelné. V neposlední řadě bych ráda poděkovala pracovnícím azylového domu, které mě v práci často inspirovaly.

MOTTO:

„Vzdělání je ta nejsilnější zbraň, kterou lze změnit svět.“

Nelson Mandela

OBSAH

Úvod	9
TEORETICKÁ ČÁST.....	11
1 Ukotvení tématu v rámci pedagogické disciplíny	12
1.1 Význam tématu ve vztahu pedagogice	12
1.2 Problematika (ne)vzdělanosti.....	16
2 Vzdělávání a pracovní uplatnění v mikroregionu Zábřežsko.....	19
2.1 Mikroregion Zábřežsko.....	19
2.2 Možnosti vzdělávání v mikroregionu	21
2.3 Možnosti pracovního uplatnění v mikroregionu	24
3 Sociální problematika.....	27
3.1 Možnosti sociální pomoci v mikroregionu	27
3.2 Azylový dům pro muže a ženy v Zábřehu	29
3.3 Osoba bez přístřeší	32
PRAKTICKÁ ČÁST	35
4 Výzkumné šetření.....	36
4.1 Cíle výzkumu	36
4.2 Druh a metoda výzkumu.....	37
4.3 Charakteristika výzkumného vzorku	38
4.4 Časový harmonogram.....	38
5 Analýza údajů.....	39
5.1 Verifikace hypotéz.....	40
5.2 Interpretace výsledků.....	46
6 Shrnutí výsledků výzkumu a doporučení	48
Závěr	50
Seznam použité literatury	52
Seznam použitých symbolů a zkratk.....	54
Seznam obrázků	56
Seznam tabulek.....	57
Seznam Příloh.....	58

ÚVOD

K výběru tématu závěrečné práce mě motivovalo mé profesní zaměření. Pracovala jsem v sociálních službách téměř deset let a posledních pět let jsem pracovala jako vedoucí. Mými klienty byli především uživatelé azylových domů, jednotlivci i neúplné rodiny s dětmi. Ve své písemné práci se zaměřuji právě na jednotlivce, kteří by bez poskytnutí sociální služby v Azylovém domě pro muže a ženy skončili na ulici. Posláním azylového domu pro muže a ženy (dále jen AD) je poskytování sociálních služeb lidem, kteří se ocitli bez přístřeší nebo v jiné nepříznivé životní situaci. Nabízí svým klientům pomoc při hledání cesty, jak řešit problémy a obtížné situace, a poskytuje klientům příležitost k jejich začlenění do společnosti.

Azylový dům pro muže a ženy je jediné pobytové zařízení v mikroregionu Zábřežsko, které se zaměřuje na pomoc osobám v krizi a osobám bez přístřeší. Počty uživatelů v azylovém domě se během let zvyšují a kapacita tohoto zařízení se stává nedostatečnou. Také pomoc těmto lidem je omezená. Praxe během let ukazuje, že tato pomoc není efektivní, uživatelé často v těchto podmínkách žijí mnoho let, nebo se vrací zpět po neúspěšném restartu. Na jednu stranu jsou zde možnosti časově omezené pomoci, na druhou stranu chybí možnosti tyto klienty motivovat do dalšího životního začátku a chybí základy, na kterých by bylo možné stavět (vzdělání, rodinné zázemí a vzory, pracovní návyky, atd.).

Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V první kapitole teoretické části se zamýšlíme nad obecným představením pedagogiky jako moderní vědy a jejím vztahem k vybranému tématu. Seznamujeme se s předmětem a metodami zkoumání, teoretickým systémem a institucionální základnou pedagogiky. Neopomeneme také přiblížit vazby pedagogiky s jinými vědami. Dále se soustředíme na problematiku vzdělanosti či nevzdělanosti zejména u dospělých. Zde nás předně zajímají nerozpoznané poruchy učení u dospělé populace, které mohou ovlivňovat neúspěšnou socializaci a být příčinou sociálního propadu.

Druhá kapitola je věnována Mikroregionu Zábřežsko. Zde přibližujeme, co je mikroregion, kde se nachází, za jakým účelem vznikl a jaké jsou jeho orgány. V této kapitole se také zmiňujeme, jaký je jeho současný rozvoj a co ovlivňovalo a ovlivňuje život v něm. Zajímají nás především možnosti vzdělávání pro děti, dospělé i seniory a následně možnosti pracovního uplatnění v mikroregionu.

Třetí kapitola teoretické části je zaměřena na sociální problematiku v mikroregionu. Zde se seznamujeme se základním názvoslovím sociální práce a členěním sociálních služeb dle druhů

a forem. Soustředíme se na sociální služby pro dospělé jednotlivce, které nabízí poradenství, materiální a potravinovou pomoc v krizové situaci. Blíže se zaměřujeme na pobytovou sociální službu v Azylovém domě pro muže a ženy v Zábřehu. Zde se zastavujeme u poskytovaných služeb, cílové skupiny, základních principů a forem práce. S osobou bez přístřeší jsou také spojeny typické zásadní problémy, např. hygienické návyky, nízké vzdělání, dluhová problematika či závislosti.

V praktické části zjišťujeme přímou vazbu mezi čtyřmi faktory a problematikou bezdomovectví, zda tyto faktory mohou ovlivňovat exkluzi uživatelů azylového domu pro muže a ženy. Zjišťujeme, zda věk, pohlaví, vzdělání a postavení na trhu práce mají vliv na umístění uživatele v azylovém domě, na délce využití sociální služby a na úspěšnost resocializace. Pro sběr dat využíváme analýzu dokumentů za období od 1. 7. 2016 do 30. 6. 2018. Pro zjišťování odpovědí na výzkumné otázky je využit kvantitativní metodologický výzkum. Pro vyhodnocení jednotlivých hypotéz využíváme např. test dobré shody. Cílem práce je pochopení cílové skupiny osob bez přístřeší a azylové problematiky a návrhy preventivních opatření.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 UKOTVENÍ TÉMATU V RÁMCI PEDAGOGICKÉ DISCIPLÍNY

První podkapitola je věnována obecnému úvodu z důvodu vysvětlení významnosti základů pedagogiky pro sociální obor. Zde se zamýšlíme nad významem vybraného tématu ve vztahu k pedagogice a proč je zvolené téma tak důležité. Dále se zabýváme, co dělá pedagogiku vědním oborem, co je jejím předmětem zkoumání, jaké jsou její metody a postupy zkoumání, teoretický systém, institucionální základna a vazba s jinými vědami.

Obsahem druhé podkapitoly je problematika (ne)vzdělanosti, ve které se zaměřujeme na její příčiny. Zejména nás zajímají poruchy učení u dospělých, které mohou být příčinou neúspěchů ve vzdělání či v pracovní oblasti a dalších sociopatologických jevů, např. nezaměstnanosti, dluhové problematiky či bezdomovectví.

1.1 Význam tématu ve vztahu pedagogice

Tématem naší závěrečné práce je Problematika vzdělání u osob bez přístřeší v mikroregionu Zábřežsko. Zvolené téma je důležité ve vztahu k předmětu pedagogiky (Ped), protože pedagogika zkoumá důležité skutečnosti záměrného ovlivňování vývoje osobnosti člověka. Již dávno není tvrzenou pravdou, že se pedagogika zaměřuje pouze na školní výchovu. Do skupiny základních pedagogických věd bývá často přiřazována i speciální pedagogika, která se zabývá výchovou a vzděláváním jedinců s vrozenými či získanými tělesnými nebo duševními nedostatky. Na pomezí školní a mimoškolní výchovy se rozvíjí andragogika, která se zabývá výchovou a vzděláváním dospělých. Zvolené téma je také ve vztahu s některými hraničními disciplínami Ped, např. se sociologií výchovy nebo sociální pedagogikou, které jsou ještě blíže specifikované k problematice azylových domů, pomáhající profesí i cílové skupině osob bez přístřeší či nezaměstnaných (Vališová, Kasíková, 2007, s. 60-61).

Definicí Ped je mnoho, každý autor si ji vykládá trochu jinak a sjednocení všech je nemožné. Základem všech definic je věda a výchova. Někteří autoři si tak vystačí s jednoduchou definicí, že pedagogika je věda o výchově. Další autoři nabízí širší vysvětlení pojmu. Například autorka Čábalová stručně vysvětlila Ped jako jednu ze společenskovedních disciplín, která zkoumá důležité skutečnosti záměrného ovlivňování vývoje osobnosti člověka, jako jsou např. výchova, vzdělávání, výuka, obsah učiva nebo školské moderní vědy. Považuje ji za moderní vědu (Čábalová, 2011, s. 13), která má:

- vymezený předmět zkoumání,
- metody a postupy zkoumání,
- teoretický systém,
- institucionální základnu,
- vazby s jinými vědami.

Předmět pedagogiky

Autoři mají na předmět Ped taktéž rozdílné názory. Předmět pedagogiky se dá chápat v různých šířích a z různých úhlů pohledu. Snad v nejširším možném vymezení se dle autora Průchy Ped zabývá vším, co vytváří a ovlivňuje edukační prostředí, veškeré procesy, které se v těchto prostředích uskutečňují, a v neposlední řadě výsledky a efekty těchto procesů (Průcha, 2013, s. 33).

Naopak autorka Čábalová vidí mnohem užší předmět Ped jako přesně vymezenou oblast lidského poznání, tj. jako výchovu a vzdělání každého jedince v kontextu jedné konkrétní společnosti. Na druhou stranu autorka potvrzuje, že předmět Ped zasahuje do sociální oblasti, tudíž je společenskou vědou, tzv. vědou o člověku (Čábalová, 2011, s. 21).

Ztotožňuji se s názorem, že předmět Ped je velmi obsáhlý, zasahuje do všech etap lidského života, různého věku, různých sociálních skupin a různých společenských aktivit a také do různých věd. A tudíž i jejím výsledkem je naše společnost včetně toho, jak nám (ne)funguje, a včetně skupin na okraji společnosti, kterých si většinová společnost úmyslně či nevědomě nevšímá, ale jejich problémy ovlivňují všechny.

Metody a postupy zkoumání

Poznávání je složitý proces, který může probíhat mnoha individuálními metodami a postupy. Autoři se více či méně shodují na čtyřech až pěti základních metodách. Chráska (Chráska, 2011, s. 11) rozlišuje čtyři základní metody:

metoda tradice – držíme se určitého názoru a pravdy proto, že ji za pravdu považovali předchozí generace,

metoda autority – držíme se určitého názoru a pravdy proto, že ji za pravdu považuje veřejné mínění nebo uznávaná osobnost, která je pro nás autoritou,

metoda a priori – držíme se určitého názoru a pravdy proto, že se shoduje s rozumem, nikoliv se skutečností, někteří autoři tuto metodu člení na dvě samostatné kategorie,

metoda vědy – k poznání pravdy používáme vědecký přístup nezávisle na našich názorech, přáních či postojích.

Ped je považována za vědu právě kvůli vědeckému přístupu, kdy výzkumy řeší jeden či více problémů. Při zkoumání jsou jasně dané fáze výzkumu od stanovení problému, přes formulace a testování hypotéz až po vyvození závěrů a jejich prezentování. Výzkumy jsou rozlišovány na kvalitativní a kvantitativní. Mezi výzkumné metody pedagogického výzkumu patří metoda pozorování, rozhovoru, dotazníku, projektivní techniky, případové studie, kazuistiky, experiment, sociometrie či analýza dokumentů (Čábalová, 2011, s. 100 - 118). Tento vědecký přístup a jeho metody lze využít také při zkoumání různých společenských problémů, nejenom v případě problematiky našeho tématu.

Teoretický systém

Čábalová vidí teoretický význam Ped jako vědy v odhalování zákonitostí výchovy a vzdělávání, dále v rozvoji jedince a společnosti či v objevování nových souvislostí ve vztazích mezi výchovou a vzděláváním a jinými vědami (Čábalová, 2011, s. 32). Teoretická složka pedagogiky obsahuje systém poznatků, které prezentují popis a vysvětlení procesů a jevů výchovné reality. Složky teorie a výzkumu by měly být vzájemně propojeny. Pokud teoretická složka nereaguje na informace získané výzkumem, dojde k odtržení teorie od edukační reality (Průcha, 2013, s. 33).

Institucionální základna

V souvislosti s institucionální podobou vzdělávání můžeme rozlišit vzdělání dle:
úrovně vzdělávací instituce – vzdělání předškolní, školní, středoškolské a vysokoškolské,
obsahu vzdělání – vzdělání humanitní, ekonomické, technické, přírodovědné a umělecké,
zaměření vzdělání – vzdělání všeobecné a odborné.

Pedagogika porovnává různé výchovné systémy a hledá ideální výchovnou a vzdělávací koncepci pro společnost, proto je jedním z teoretických východisek školské politiky státu. Pedagogika také zasahuje do výchovné praxe všech typů škol a výchovných zařízení. Pomáhá tak při řešení problémů pedagogům, rodičům i široké veřejnosti (Čábalová, 2011, s. 30, 32 - 33).

Pomoc může Ped poskytnout také v sociálních službách, kde se výchovně apeluje na osoby různého věku a s různými problémy (nízkoprahová zařízení, chráněná bydlení, vzdělávací kurzy pro osoby dlouhodobě nezaměstnané, atd.).

Vazby s jinými vědami

Ped je moderní vědou, která by s vlastními pedagogickými disciplínami v dnešní rychlé době nevystačila. O základních a hraničních pedagogických disciplínách jsme se zmínili již na začátku kapitoly. Stejně jako samotný předmět vědy bývá i vazba Ped s jinými vědami tématem diskuzí. Autor Koř'a zdůrazňuje vědy, které jsou ve vztahu dle historického zájmu:

historie – vztah s Ped sehrál významnou roli pro oddělení Ped od sociální filozofie, tento vztah vyústil ve vytvoření samostatné hraniční vědní disciplíny dějiny pedagogiky,

biologie – vztah s Ped byl významný při tvorbě základů vědecké pedagogiky, při tvorbě zdravotně hygienických norem, je významný pro rozvoj školní hygieny a školního zdravotnictví, poznatky se uplatňují ve speciální pedagogice,

psychologie – vztah s Ped předcházela založení vědecké pedagogiky a vědecké psychologie, tento vztah vyústil ve vytvoření samostatné hraniční vědní disciplíny pedagogická psychologie, která vzájemně čerpá z poznání druhé vědy,

sociologie – vztah s Ped se utvářel od konce 19. století, kdy sociolog E. Durkheim navrhl vytvoření hraniční disciplíny sociologie výchovy, která se stále rozvíjí a její témata jsou velmi aktuální, např. vrstevnické vztahy, problémové situace v rodině, deviance a sociálně patologické jevy, které jsou začleněny v naší závěrečné práci.

Kromě výše uvedených vědních disciplín Ped čerpá např. z estetiky, etnologie, demografie, statistiky, dále spolupracuje např. s aplikovanou matematikou, kybernetikou či architekturou (Vališová, Kasíková, 2007, s. 65 - 67).

1.2 Problematika (ne)vzdělanosti

Téma problematika vzdělání u osob bez přístřeší je důležité ve vztahu k tématu sociální pedagogiky (SocPed), protože SocPed se zabývá otázkami, které jsou ve vztahu k problematice azylových domů, pomáhající profesi i cílové skupině osob bez přístřeší. Dalším důležitým okruhem je speciální pedagogika (SpecPed), která se zabývá rozvojem, péčí a vzděláváním osob s nějakým druhem postižení nebo znevýhodnění a jejich celoživotní socializací.

V této kapitole se zabýváme problematikou (ne)vzdělanosti, kdy častým důvodem nevzdělanosti zejména u dospělých mohou být poruchy učení. Domníváme se, že toto téma je málo prozkoumané. U generace dnešních třicátníků a starších jedinců je stále mnoho jedinců, kteří touto dysfunkcí trpí, není u nich doložena ani vyšetřena, ale byli donuceni se s ní naučit žít s pocitem méněcennosti.

Jde přitom o oslabení dovedností podmiňujících nácvik čtení a psaní, za které nikdo není zodpovědný a většinou se s ní narodí. Rozpoznaná porucha učení má vliv na vzdělání a na dosažení pracovního úspěchu, není však jeho nepřekonatelnou bariérou (Čedík, Zelinková, 2013, s. 14 – 15).

Ze svého školního dětství si živě pamatuji, jak byly děti na základní škole děleny do tří skupin: na chytré, na líné a na hloupé. Tato speciální diagnóza pak s nimi šla až do konce povinné školní docházky. S chytrými dětmi nebyla žádná práce, stačilo jim vše jednou vysvětlit, ukázat a děti uměly a dělaly, co se po nich chtělo. S dětmi línými a hloupými bylo více práce. Tam byly výchovnými metodami drobné fyzické tresty a psychický nátlak. U tzv. líných dětí měly tyto výchovné tresty dokonce i výsledky, co se však skrývalo za nimi (strach ze školy, nepřiměřený stres, nízké sebevědomí), již nikdo neřešil. Děti, u kterých neměly výsledky ani dlouhodobé fyzické tresty, ponižování a často i posměch spolužáků, byly vyhodnoceny jako hloupé a úspěšně byly odsunuty v lepším případě do dyslektických tříd, v horším případě na zvláštní školy, aby nekazily třídní průměr a nepřidávaly práci učitelům. Moje zkušenost je z městské školy, na vesnicích byla

situace v jednotřídkách mnohem horší a takto skončilo na zvláštních školách mnoho dětí, které tam vůbec být nemusely.

Dnes už je situace na základních školách lepší. Základní školy jsou lépe vybavené a mají speciální pedagogy. Také v předškolní výchově v mateřských školách je častá spolupráce s logopedy či pracovníky pedagogicko-psychologických poraden. Také dnešní rodiče již o poruchách učení mají základní informace a nebojí se zeptat. Dnešní děti proto mají mnohem vyšší šanci na včasnou diagnózu bez zbytečného trápení. Po diagnostikování poruchy se dítě řadí mezi jedince se speciálními vzdělávacími potřebami a platí pro ně právní normy obdobné jako např. pro zrakově postižené. Vyšetření může provádět dle obtíží psycholog, speciální pedagog nebo jiný odborník právě v pedagogicko-psychologické poradně (Zelinková, 2008, s. 40).

Co ale dnešní dospělí dyslektici? Z pracovních zkušeností v azylových domech, v Azylovém domě pro muže a ženy a v Domově pro matky s dětmi, se zdá, že mají uživatelé těchto služeb méně často ukončené středoškolské vzdělání s maturitou. Častěji mají základní vzdělání nebo výuční list. Výjimečným příkladem z praxe byla matka dvou dcer, která byla zcela negramotná, uměla se jen podepsat. Přitom dnešní normou, kterou je možné pozorovat u většího množství lidí, je minimálně vyučení. Pro zaměstnavatele značí osoba se ZŠ osobu neschopnou a vybere si raději osobu lépe kvalifikovanou i třeba v jiném oboru. Dlouhodobá nezaměstnanost se tak stává vážným sociálním problémem jedince. Důsledkem je pokles sociálního statusu a prestiže, změna životního stylu, nižší sebeúcta, omezení sociálních kontaktů, deprese a deviantní chování (Jandourek, 2001, s. 171).

Na první pohled se může zdát, že poruchy učení jako jsou dyslexie, dysortografie atd. nemají nic společného s problematikou nezaměstnanosti, bezdomovectví či závislostmi. Opak je však pravdou a pedagogické problémy s těmi sociologickými tvoří uzavřený kruh. Tak jak jsme si již výše řekli, jaký vliv na zaměstnání má osoba bez kvalifikace. Ani na úřadě práce není valná možnost pomoci např. rekvalifikačními kurzy, mnoho z nich má podmínku právě výuční list. Také autoři Čedík a Zelinková poukazují na výzkum z USA, který mimo jiné zjistil, že 62% absolventů s poruchami učení je nezaměstnaných ještě rok po ukončení studia nebo že 60% dospívajících léčených pro zneužívání návykových látek má poruchu učení (Čedík, Zelinková, 2013, s. 29).

Osoby s poruchami učení mají problémy při běžných životních úkonech jako je přečtení pracovní či nájemní smlouvy. Mohou tak být snadno zneužiti, podvedeni či okradeni. Mnoho z nich tak nevědomky podepíše nevýhodné půjčky a dostává se do dluhové pasti. V dnešní době bohužel nejsou ani rodinné jistoty samozřejmostí. Rodiny postmoderní doby již nejsou zakládány, aby reprodukovaly populaci nebo prospívali společenství lidí, ale aby zajišťovaly citové potřeby partnerů a proto jejich stabilita stojí a padá s citovou bilancí partnerského vztahu (Matoušek, 2013,

s. 181-183). Člověk, který je bez rodiny, nebo ho odmítá živit, nemá zaměstnání, bere si nevýhodné půjčky a na bydlení nemá finance, často končí na ulici ve velmi špatném fyzickém a psychickém stavu a dochází k dalším sociálně patologickým jevům.

Reakce jedince na frustrující situaci může být různá. Člověk může hledat pomoc u druhého, může se snažit uniknout z reality např. pomocí alkoholu či drog, nebo se může snažit překážku nedostatku peněz či jídla obejít např. krádežemi. Dotyčný tak může jednat agresivně či rezignovat (Fischer, Škoda, 2009, s. 52).

Je zajímavé si uvědomit, že osoby nevědomé svých poruch učení, které jim brání se funkčně zařadit do společnosti mají stejné emocionální problémy. Jedinci s dyslexií trpí soustavnými obavami, že jejich porucha bude odhalena, pociťují řadu stresujících emocí v souvislosti se svými obtížemi. Osoby mají stydlivé či rozpačité chování, nedostatek sebedůvěry, nízké sebehodnocení. Může se u nich projevit frustrace a vztek, deprese, skleslost či melancholie (Čedík, Zelinová, 2013, s. 29).

Přestože první dyslektik byl diagnostikován v roce 1952, čeká nás ještě dlouhá doba zkoumání a pochopení těchto jedinečností. Výzkum a diagnostika poruch učení je velmi důležitá. Pokud budou včas a řádně poruchy u dětí diagnostikovány, mohou s nimi začít pracovat a učit se co nejdříve. Pak mohou z těchto dětí vyrůst sebevědomí dospělí, kteří nebudou kvůli svým „dys“ diskriminováni, ale budou s nimi umět pracovat a své dovednosti pak předávat dalším generacím.

V další kapitole se zabýváme vzděláváním a následném pracovním uplatnění v konkrétní oblasti mikroregionu Zábřežsko.

2 VZDĚLÁVÁNÍ A PRACOVNÍ UPLATNĚNÍ V MIKROREGIONU ZÁBŘEŽSKO

V první podkapitole vysvětlujeme, co je míněno pojmem mikroregion Zábřežsko. Stručně osvětlujeme, za jakým účelem byl svazek obcí zřízen. Seznamujeme se s jeho sídlem, orgány a jejich povinnostmi. Nezapomínáme se zaměřit na hlavní body činnosti mikroregionu.

Obsahem druhé podkapitoly je problematika školství v mikroregionu. Zde společně sledujeme, jaké možnosti vzdělání nám mikroregion nabízí. Zaměřujeme se na jednotlivé druhy vzdělání (např. předškolní, školní) pro děti a mládež, ale také se zajímáme o možnosti studia či samostudia pro dospělé (dálkové studium, kurzy, knihovny).

Třetí kapitola pak volně přechází z oblasti vzdělání do oblasti zaměstnání. Zde přibližujeme možnosti pracovního uplatnění. Máme možnost porovnat změny trhu za posledních třicet let. Společně se díváme na nejvýznamnější zaměstnavatele Zábřežska v současnosti a přemýšlíme, proč není nabídka práce dostačující pro místní obyvatelstvo a ti jsou nuceni dojíždět za prací do jiných měst mimo mikroregion.

2.1 Mikroregion Zábřežsko

Mikroregion je region malého geografického měřítka. Zpravidla se jedná o sdružení obcí v ČR, které je často vytvářeno za účelem získání společné podpory pro čerpání prostředků ze státních fondů a z fondů EU (Regionální informační servis, 2016).

Mikroregion Zábřežsko je dobrovolný svazek obcí v mikroregionu, který se nachází v jižní části okresu Šumperk v Olomouckém kraji. Čítá třicet členských obcí: města Štítý a Zábřeh (včetně městských částí Dolní Bušínov, Hněvkov, Pivonín a Václavov) a vesnice Bohuslavice, Brníčko, Drozdov, Dubicko, Horní Studénky, Hoštejn, Hrabová, Hynčina, Chromeč, Jedlí, Jestřebí, Kamenná, Kolšov, Kosov, Lesnice, Leština, Lukavice, Nemile, Postřelmov, Postřelmůvek, Rájec, Rohle, Rovensko, Sudkov, Svěbohov, Vyšehoří, Zborov a Zvole (viz Obr. 1) (Strategie rozvoje mikroregionu Zábřežsko na období 2018–2024, 2017, s. 7).

Obr. 1 Mapa mikroregionu Zábřežsko

Svazek vznikl za účelem koordinace celkového rozvoje území mikroregionu Zábřežsko. Tento svazek obcí byl založen v roce 1999 pod názvem Sdružení obcí mikroregionu Zábřežsko a v roce 2001 byl oficiální název upraven na Svazek obcí Mikroregionu Zábřežsko. Důvodem byla změna zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (Zábřežsko, 2010).

Orgány tohoto svazku obcí jsou předseda a místopředseda, rada mikroregionu a valná hromada. Předseda jedná jménem mikroregionu a zastupuje jej navenek. Místopředseda plní úkoly v nepřítomnosti předsedy. Místopředseda je vždy zároveň jedním z členů rady mikroregionu. Při podepisování smluv, účetních dokladů nebo stěžejních dokumentů za mikroregion musí být připojen podpis také předsedy nebo místopředsedy a jednoho člena rady. Předměty činnosti mikroregionu je možné shrnout do čtyř hlavních bodů:

Koordinace postupů při řešení problémů týkajících se trvale udržitelného rozvoje obcí, hospodářského, sociálního a kulturního života obcí, životního prostředí obcí, rozvoje samosprávy obcí a vztahu k orgánům státní správy a vyšších samosprávných celků.

Společné aktivity mikroregionu prováděné např. za účelem podpory zemědělského a nezemědělského podnikání, řešení problémů a důsledků nezaměstnanosti, rozvoj a diversifikace nezemědělských prostorů, podpory řešení dopravní obslužnosti týkající se více obcí, vzájemné pomoci při řešení problematiky životního prostředí, především v oblasti odpadů, znečišťování ovzduší a vodních toků, využití netradičních zdrojů energie, zejména biomasy, či společné řešení sociálních služeb a zdravotní péče.

Spolupráce s dalšími aktéry místního rozvoje jako jsou města, obce, krajské úřady, školy, podnikatelské a neziskové organizace a spolupráce s Odborem strategického rozvoje Olomouckého kraje a Ministerstvem pro místní rozvoj.

Jednání s peněžními ústavy o finančních prostředcích pro dofinancování mikroregionálních projektů (Olomoucký kraj, 2019).

Sídlem Svazku obcí Mikroregionu Zábřežsko a současně největší obcí mikroregionu je město Zábřeh. K městu dále náleží čtyři místní části: Dolní Bušínov, Hněvkov, Pivonín a Václavov. První zmínky o Zábřehu pochází z poloviny 13. století, ale přesné datum není známo. Od roku 1351 je Zábřeh nazýván městem. Hlavním tokem je řeka Moravská Sázava, která také dala název samotnému městu „za břehem“. V historii byl používán také německý název Hohenstadt nebo Hoenstat, v překladu „vysoké město“. Mezi významné majitele v dějinách města patřili páni ze Šternberka, páni z Kravař, páni z Boskovic, pán ze Žerotína, rod Tunklů nebo knížecí rod Lichtenštejnů. Rozvoj města započal především dokončenou stavbou železnice mezi Olomoucí a Prahou, kdy se město stalo významným železničním uzlem a průmyslovým místem (David, Pospíšil, Rotter, 1995, s. 6).

Zábřeh byl významným průmyslovým městem až do roku 1989, kdy došlo k utlumení a krachu fungujících továren. V současné době je průmysl ve městě stále v útlumu, což má vliv na další oblasti života obyvatel jako odliv obyvatel z města, nedostatek pracovních uplatnění osob různých profesí i chudobu. Přesto je město v mikroregionu nejvýznamnějším a nabízí nejrozsáhlejší možnosti vzdělávání pro obyvatele Zábřežska.

2.2 Možnosti vzdělávání v mikroregionu

Pojem škola označuje instituci, organizační jednotku i společenství osob, které v ní pracují. V dnešní době máme mnoho typů a stupňů škol, které připravují děti, mládež a dospělé na vstup do občanského a pracovního života (Mareš, 2013, s. 607).

Mikroregion Zábřežsko kromě vysokoškolského vzdělání nabízí všechny druhy vzdělání. Nejvíce jsou vzdělávací instituce zastoupeny mateřskými a základními školami téměř v každé obci. Na jednotlivé druhy vzdělání se nyní blíže zaměříme.

Předškolní vzdělání

Předškolní vzdělávání v roce 2018 je v mikroregionu zajištěno mateřskými školami (MŠ). Kromě tří nejmenších obcí (Hynčina, Vysehoří, Zborov) se mateřská škola nachází v každé obci Zábřežska. Ve městě Zábřeh se nachází pět mateřských škol zřizovaných městem, jedna MŠ zřízena v rámci Dětského domova Zábřeh a jedna soukromá MŠ. Na Zábřežsku není provozována žádná registrovaná dětská skupina (dle zákona č. 247/2014 Sb.) či lesní školka registrovaná v rejstříku škol.

Školní vzdělání

Školní vzdělávání v roce 2018 je v mikroregionu zajištěno základními školami (ZŠ). Těch je v mikroregionu celkem dvacet devět. V Zábřehu jsou tři ZŠ devítileté a jedna pětiletá zřizované městem a jedna devítiletá ZŠ zřízena v rámci Dětského domova Zábřeh. V dalších pěti obcích je devítiletá ZŠ (Štítý, Sudkov, Rohle, Postřelmov a Dubicko), ostatní obce mají ZŠ prvního stupně. Většina škol na Zábřežsku jsou neúplné malotřídní, pouze osm škol v mikroregionu je úplných. Šest obcí (Drozdov, Hynčina, Kosov, Vysehoří, Postřelmůvek, Zborov) je zcela bez základní školy. Některé vesnické ZŠ se potýkají s problémem nedostatku dětí a tudíž i hroznou uzavření školy.

Středoškolské vzdělání

V mikroregionu se nachází čtyři střední školy, všechny ve městě Zábřeh:

Gymnázium Zábřeh nabízí pouze všeobecné maturitní vzdělání, čtyřleté nebo osmileté studium.

Střední škola sociální péče a služeb Zábřeh nabízí odborné učební a maturitní obory denního studia, dále učební obory pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a nástavbové a dálkové studium.

Střední škola automobilní Zábřeh nabízí odborné učební a maturitní obory denního studia, tříleté učební obory a čtyřleté maturitní obory.

Střední škola, Základní škola, Mateřská škola a Dětský domov Zábřeh nabízí jednoleté nebo dvouleté praktické obory pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami.

Další vzdělání

Vyšší vzdělání je v regionu zastoupeno pouze Vyšší odbornou školou automobilní, kde absolventi mohou získat titul Diplomovaný specialista. Dále je ve městě Zábřeh Základní škola umělecká. Žádná jazyková škola či vysoká škola se v mikroregionu nenachází.

Možnosti vzdělání pro dospělé

Pro dospělé jsou možnosti doplnění vzdělání v mikroregionu Zábřežsko velmi omezené. Pouze Střední škola sociální péče a služeb Zábřeh nabízí nástavbové a dálkové studium pro dospělé. Zde mají dospělí možnost si v tříletém studiu doplnit maturitní vzdělání. Nevýhoda tohoto vzdělání je rozvrh v odpoledních hodinách uprostřed týdne, kdy zaměstnavatel obvykle není zaměstnanec ochoten pravidelně do školy uvolňovat, pokud si nedoplňuje vzdělání pro vykonávanou činnost. Základní škola umělecká nabízí také individuální výuku pro dospělé, pouze dle domluvy s ředitelem školy. Toto vzdělání je celkem finančně nákladné a v praxi málo využitelné.

Rekvalifikační kurzy Úřadu práce ČR (dále ÚP) jsou nabízeny zejména dlouhodobě nezaměstnaným, ale nezaměstnaný si ho může vybrat i sám a požádat o jeho proplacení. Bohužel v praxi to vypadá tak, že pro dlouhodobě nezaměstnané, kteří by rekvalifikace potřebovali nejvíce, nejsou vhodné. Většinou jsou pro osoby s minimálně výučním listem, nejsou tudíž vhodné pro osoby se základním vzděláním. Také má ÚP pouze omezený výběr těchto rekvalifikací a v neposlední řadě jsou rekvalifikační kurzy v praxi nepoužitelné, např. kurz na počítači je pro dlouhodobě nezaměstnaného člověka s výučním listem stejně užitečný, jako by ho neměl, protože s tímto vzděláním ho na práci na počítači žádný zaměstnavatel nepřijme.

Pro seniory a invalidní důchodce bez rozdílu věku organizuje od roku 2015 Zábřežská kulturní, s.r.o., Virtuální univerzitu třetího věku. Programy fungují pod záštitou ČZU v Praze, provozně ekonomická fakulty a jsou každý semestr zaměřeny na jiné téma. V letním semestru 2018/2019 jsou tématy Evropské kulturní hodnoty a Genealogie: hledáme své předky (Kulturák, 2018).

Pro všechny věkové skupiny je možné využívat k samostudiu také knihovny, kdy všechny obce Zábřežska s výjimkou Hynčiny a Kamenné mají na svém území knihovnu. Tyto knihovny

(kromě knihovny v Zábřehu) nejsou vybaveny odbornou literaturou, ale je zde možnost si odbornou literaturu vypůjčit mezi knihovnami a nechat za příplatek doručit do té nejbližší.

Města Zábřeh a Štítý ani okolní vesnice nenabízí příliš široké rozpětí vzdělání. Pokud tedy mají studenti či dospělí zájem o další vzdělání, musí dojíždět dále. Nejbližší města nabízející další možnosti vzdělání jsou Mohelnice, okresní město Šumperk nebo krajské město Olomouc. Dosažené vzdělání má následně vliv na pracovní uplatnění absolventů.

2.3 Možnosti pracovního uplatnění v mikroregionu

V této podkapitole se zaměříme na možnosti pracovního uplatnění obyvatelů mikroregionu Zábřežsko. Jak už bylo dříve zmíněno, Zábřeh byl dříve významným průmyslovým městem. Ještě v devadesátých letech ekonomickou strukturu určovaly velké továrny. Byly to především dvě textilní továrny Perla a Hedva, kovodělné závody MEP a Nová Huť a jedna továrna Průmysl mléčné výroby. Zde byla zaměstnána většina obyvatelstva Zábřežska a závody nabízely pro zaměstnance a jejich rodinné příslušníky jesle, mateřské školy a závodní lékaře (praktické lékaře, zubaře). Tyto továrny svůj provoz omezily nebo úplně ukončily a jejich chátrající části hyzdí město dodnes.

Pro nové investory není Zábřežsko lákavou lokalitou především z důvodu drahých výkupních cen pozemků. Město Zábřeh také nemá dobrou pověst u investorů z důvodu téměř deseti let trvajícího soudního sporu s firmou Wanemi, která chtěla v Zábřehu postavit papírnu a energetický zdroj na výrobu energie z biomasy. V současné době nedosahuje průmysl v Zábřehu takového rozkvětu jako před rokem 1989. Je zde mnoho drobných podnikatelských subjektů, většina jich nabízí jen pár pracovních míst. Mnoho obyvatel města Zábřehu musí dojíždět do zaměstnání do jiných měst mimo mikroregion.

Mezi nejvýznamnější zaměstnavatele města patří:

Město Zábřeh a Městský úřad Zábřeh mimo zaměstnanců MěÚ zaměstnává osoby v dalších orgánech města, organizačních složkách, školských zařízeních a jídelnách a v dalších šesti firmách, kde má majetkovou účast. S těmito všemi částmi města, je možné Město Zábřeh považovat na největšího zaměstnavatele města, i když přesný počet zaměstnanců nevíme. Městský úřad Zábřeh je orgánem města Zábřeh a je obecním úřadem s rozšířenou působností (dále ORP), vykonává proto část přenesené působnosti státu např. v oblasti stavebního zákona, ochrany přírody. Správní

oblasti ORP Zábřeh zahrnuje celkem 28 obcí. Městský úřad Zábřeh má celkem přibližně 105 zaměstnanců.

Dalšími orgány města Zábřeh je Městská policie a Útvar interního auditu. Další zaměstnanci jsou zaměstnáni v organizačních složkách, mezi které patří: Městská knihovna Zábřeh, Městská sociální zařízení (od 1. 1. 2019 patří pod Technické služby) a Jednotka sboru dobrovolných hasičů města Zábřeh. Dále Zábřeh zřizuje 11 školských zařízení (3 ZŠ, 4 MŠ, 1 ZŠ spojená s MŠ, 2 samostatné školní jídelny a 1 Dům dětí a mládeže).

Město Zábřeh má majetkovou účast v 6 firmách: EKO servis Zábřeh s. r. o., který má na starosti odpadové hospodářství, veřejné osvětlení, Plavecký areál Zábřeh, tepelné hospodářství a další služby; Technické služby Zábřeh p. o., které obstarávají kontejnerovou službu, údržbu komunikací a staveb, údržbu zeleně a čištění města; společnost Zábřežská kulturní s. r. o. se angažuje v oblasti kultury; Interna Zábřeh s. r. o. provozuje sociální a zdravotnické zařízení; Talorm a. s. nabízí pronájem bytových a nebytových prostor, vyrábí a dodává teplo a teplou vodu a věnuje se i dalším službám; Vodohospodářská zařízení Šumperk vlastní kanalizaci a vodovody sloužící pro veřejnou potřebu (Strategie rozvoje města Zábřeh 2015–2020, 2015, s. 37).

EKOZIS s. r. o. Zábřeh se zabývá podnikáním ve stavební výrobě, obchodem se stavebním materiálem a provozem vodovodů, kanalizací a čistíren odpadních vod. Firma funguje od roku 1991, kdy navázala na dlouholetou tradici stavební výroby v oboru zemědělského stavitelství z roku 1959. Dle informací na svých webových stránkách zaměstnává v současné době cca 250 zaměstnanců. Zaměstnanci zde nejvíce zastávají dělnické profese (cca 170-180 zaměstnanců), tvoří je zedníci, tesaři, betonáři, elektrikáři, železáři, lešenáři, zámečníci, vodoinstalatéři a další pracovníci odborných stavebních profesí. Druhou skupinu zaměstnanců tvoří řidiči nákladních automobilů, strojníci těžké mechanizace, opraváři stavebních strojů dopravních prostředků. Zbývající skupina, přibližně 30% zaměstnanců zastává funkce v oblasti řízení, ekonomiky, rozpočtování a obchodní činnosti (Ekozis, 2009).

HDO, s. r. o. byla založena v roce 1998 a je členem německého koncernu HDO Gruppe. Jejím předmětem podnikání je obráběčství, výroba, obchod a služby. Společnost se konkrétně zabývá ručním broušením, leštěním a mechanickým opracováním převážně zinkových odlitků pro sanitu, bílou techniku a automobilový průmysl. V současné době zaměstnává přibližně 230 zaměstnanců (Abc, 2018).

Charita Zábřeh je nestátní neziskovou organizací se sídlem ve městě Zábřeh, ale s působností až za mikroregion Zábřežsko. Poskytuje sociální služby, zdravotní péči a organizuje humanitární pomoc v oblasti jižní poloviny okresu Šumperk. Meziročně se stará o více než 1.400 pacientů a klientů v celkem 72 obcích a městech. S ohledem na větší působnost služeb i zaměstnanců, nedají se zcela vyčíslit pouze zaměstnané osoby v mikroregionu. Dle výroční zprávy k 31. 12. 2017 pracovalo v Charitě Zábřeh 99 zaměstnanců na 87,40 průměrného přepočteného počtu zaměstnanců. Dceřiná společnost REPARTO Zábřeh s. r. o. k 31. 12. 2017 zaměstnávala 27 pracovníků na 21,40 průměrného přepočteného počtu zaměstnanců. Z toho bylo cca 80% osob se zdravotním postižením, pro něž je tato sociální firma primárně určena. Dalších 37 zaměstnanců našlo možnost přivýdělku v průběhu roku na sezónní práce na ovocných košicích (Výroční zpráva 2017, 2018, s. 5).

MBG, s. r. o. byla založena v roce 1993 a zaměstnává více než 100 zaměstnanců. Společnost podniká v oboru výroba, obchod a služby a dodává vybavení interiérů obchodů, čerpacích stanic, lékáren, lékařských prostor, drogerií, kanceláří, restaurací a minipivovarů. Má vlastní kovovýrobu, stolařskou dílnu, práškovou lakovnu a dílnu na zpracování plastů. Nabízí aktivní pomoc při návrhu i realizaci. Vedle vlastních montážních a servisních týmů má proškolené partnerské společnosti i v jiných státech Evropy, se kterými dlouhodobě spolupracuje (MBG, 2018).

Výše uvedené organizace či společnosti jsou největšími zaměstnavateli v Zábřehu a zajišťují práci osobám v mikroregionu. Přestože mnohé hledají nové zaměstnance, jsou zde jen omezené možnosti k pracovnímu uplatnění a platové hodnocení není moc dobré. Z těchto důvodů mnoho lidí z mikroregionu dojíždí za prací do jiných měst, např. do Mohelnice, do Uničova, kde jsou platové podmínky mnohem výhodnější. Zdravotně postiženým nabízí práci na Zábřežsku pouze Charita Zábřeh a to pouze omezené skupině osob.

Lidé v azylových domech mají velké obtíže s nalezením pracovního uplatnění. Už jen ubytování v AD je hendikepem. Často informace, že je žadatel o práci ubytován v AD je pro mnohé zaměstnavatele důvodem vzít někoho jiného. Také klienti AD dost často nemají pracovní návyky a mají problém zvládnout nároky třeba ve vícesměnném provozu. Opakovaně tak v zaměstnání končí a jejich motivace slábne. Tyto osoby se dostávají do nepříznivé sociální situace a stávají se z nich sociálně vyloučení. Nabídce pomoci těmto osobám se budeme věnovat v následující kapitole.

3 SOCIÁLNÍ PROBLEMATIKA

V následujících podkapitolách se zabýváme teoretickými východisky, které úzce souvisí se sociální problematikou. V první podkapitole společně řešíme možnosti sociální pomoci v mikroregionu. Zde se zaměřujeme na konkrétní sociální služby, které mohou využít jednotlivci v krizi nebo přímo osoby bez přístřeší.

Druhá podkapitola se zaměřuje na Azylový dům pro muže a ženy v Zábřehu. Zde vysvětlujeme, co je cílem služby, kdo je jeho cílovou skupinou a jak se v pobytové službě s klienty – uživateli pracuje.

Poslední kapitolu v teoretické části soustředíme na problematiku osob bez přístřeší. Přibližujeme si, kdo je osobou bez přístřeší a uživatelem sociální služby a zastavujeme se u zásadních problémů těchto osob, které jim značně komplikují či zabraňují v úspěšné resocializaci.

3.1 Možnosti sociální pomoci v mikroregionu

V této podkapitole se soustředíme na možnosti pomoci obyvatelům v produktivním věku v nepříznivé sociální situaci, tj. nabídkou sociálních služeb mikroregionu tak, aby u těchto osob nedocházelo k sociálnímu vyloučení.

Nepříznivou sociální situací je myšleno oslabení nebo ztráta schopnosti řešit vzniklou situaci tak, aby toto řešení podporovalo sociální začlenění a ochranu před sociálním vyloučením. Důvodem může být vyšší věk, nepříznivý zdravotní stav, krizová sociální situace, životní návyky či způsob života vedoucí ke konfliktu se společností, sociálně znevýhodňující prostředí, ohrožení práv a zájmů trestnou činností jiné fyzické osoby nebo z jiných závažných důvodů. Sociální vyloučení chápeme jako vyčlenění osoby mimo běžný život společnosti a současně nemožnost se do něj zapojit v důsledku nepříznivé sociální situace (Katalog poskytovatelů sociálních a návazných služeb Zábřežska, 2018, str. 6).

Základním stavebním kamenem sociálních služeb by vždy mělo být poradenství. Poradenství je chápáno jako spolupráce pracovníka s klientem. Tato spolupráce se rozvíjí na základě klientova přání a pomáhá k rozvoji jeho vlastních možností. Pracovník nabízí rady, náměty či návody, ale na klientovi samotném vždy zůstává rozhodnutí, jakou cestou se chce vydat (Úlehla, 2005, s. 37).

Pomoc sociálních služeb lze vysvětlit jako soubor činností zajišťující pomoc a podporu osobám v nepříznivé sociální situaci. Jejich účelem je právě sociální začlenění a prevence sociálního vyloučení. Služby vždy musí zachovávat lidskou důstojnost a musí vycházet z individuálních potřeb osob. Mají podporovat rozvoj jejich samostatnosti a motivovat je k takovým činnostem, které budou posilovat jejich sociální začleňování. Sociální služby musí být poskytovány v zájmu osob a v náležitě kvalitě, aby bylo vždy důsledně zajištěno dodržování lidských práv a základních svobod osob (Katalog poskytovatelů sociálních a návazných služeb Zábřežska, 2018, str. 8).

Druhy sociálních služeb rozlišujeme na sociální poradenství, služby sociální péče a služby sociální prevence. Formy sociálních služeb dělíme dle místa poskytování služeb na terénní služby, ambulantní služby a pobytové služby. V mikroregionu Zábřežsko je široká nabídka všech druhů a forem sociálních služeb. Nás ovšem zajímají pouze ty sociální služby, které jsou zaměřeny na jednotlivce a především na osoby v produktivním věku a v nepříznivé sociální situaci. Mezi tyto služby patří:

Občanská poradna Zábřeh slouží lidem, kteří se dostali do nepříznivé životní situace. Pomáhá najít řešení poskytováním rad, informací a případně další pomoci. Veškeré služby jsou bezplatné, nestranné, nezávislé a diskrétní, popř. mohou být i anonymní. Velkou úspěšnost má sociální služba především v dluhovém poradenství a v žádostech o insolvenční řízení. Klientům pomáhá s úředními dokumenty, kterým laici často nerozumí, se smlouvami, s žádostmi k soudu (rozvody, výživné) či s vyřizováním důchodů. Dále nabízí zapůjčení kompenzačních pomůcek či sociální šatník. Cílovou skupinou této sociální služby jsou osoby v krizi, imigranti, azylanti a osoby bez přístřeší. Služby poskytují pět dní v týdnu, ale z důvodu velkého zájmu je nutné se objednávat (tamtéž, s. 45).

Terénní programy na Šumpersku se zaměřují na uživatele nealkoholových drog. Jejich cílem je motivovat klienty ke změně rizikového chování a současně chránit veřejnost před negativními dopady užívání drog. Poskytují kromě poradenství také injekční a zdravotnický materiál sloužící k bezpečnější aplikaci drog. Služby jsou poskytovány terénní formou, bezplatně a anonymně. Cílovou skupinou jsou osoby ohrožené závislostí nebo závislé na návykových látkách; osoby, které vedou rizikový způsob života nebo jsou tímto způsobem života ohroženy. V Zábřehu se terénní sociální pracovníci tzv. streetworkři pohybují tři dny v týdnu (tamtéž, s. 46).

Centrum komplexní péče v Olomouckém kraji je služba, která poskytuje specializované terapeutické, poradenské a sociální služby osobám ohroženým v oblasti nealkoholových návykových látek a ohroženým návykovým chováním v oblasti nelátkových závislostí, např. patologické hráčství, workoholismus, patologické nakupování. Cílem služby je pomáhat lidem s řešením jejich

problémů se závislostním chováním, snižovat negativní důsledky hazardního hraní a užívání nelegálních nealkoholových drog, motivovat klienty ke změně jejich dosavadního životního stylu a snažit se o opětovné zapojení do běžného života. Cílovou skupinou jsou osoby ohrožené hazardním hraním, uživatelé nealkoholových návykových látek, rodiče a osoby blízké. Tato sociální služba je v Zábřehu poskytována ambulantně dva dny v týdnu (tamtéž, s. 47).

Naděje – středisko krizové a sociální pomoci je další službou Charity Zábřeh. Ve své nabídce má nouzovou nocležnu pro čtyři osoby na přechodné ubytování na nezbytně dlouhou dobu; středisko osobní hygieny - zázemí pro osprchování, oholení lidí bez domova a možnost vyprání osobního šatstva; středisko potravinové pomoci - přerozdělování potravin vyřazených z obchodů ve prospěch potřebných; sklad nábytku, elektrospotřebičů a dalšího vybavení domácnosti, sklad pro krizovou pomoc při mimořádných událostech; humanitární pomoc. Cílovou skupinou jsou osoby v krizi, osoby v dlouhodobé nouzi, osoby sociálně nepřizpůsobivé, nízkopříjmové skupiny obyvatel, oběti mimořádných událostí a přírodních katastrof. Většina služeb je poskytována ambulantně pět dní v týdnu (tamtéž, s. 49).

Krizový a sociální byt poskytovalo do konce roku 2018 město Zábřeh, od ledna 2019 poskytují technické služby. Oba byty se nachází v budově Azylového domu pro muže a ženy, ale nejsou registrovanou sociální službou. Krizový byt poskytuje krátkodobé ubytování na deset dnů občanům města Zábřeh, kteří jsou v nepříznivé životní situaci. Sociální byt nabízí ubytování až na dobu jednoho roku. U obou bytů je možnost požádat o prodloužení smlouvy. Cílovou skupinou jsou jednotlivci či rodiny v nepříznivé životní situaci (tamtéž, s. 50 - 51).

Poslední možností pomoci jednotlivcům v krizi na Zábřežsku je Azylový dům pro muže a ženy. Na tuto konkrétní sociální službu se zaměříme v následující kapitole, protože je to poslední záchrana pro osoby v nouzi, aby se neocitli na ulici nebo v zajetí drahého a nekvalitního ubytování v ubytovnách bez možnosti návratu do společnosti.

3.2 Azylový dům pro muže a ženy v Zábřehu

Azylové domy patří mezi služby sociální prevence a poskytují pobytovou službu pro konkrétní cílovou skupinu: muže a ženy, osamocené rodiče, rodiny. Azylové domy (AD) pomáhají svým uživatelům překonat náročnou nebo krizovou situaci, kterou nejsou schopni vyřešit svými silami (Matoušek, Koláčková, Kodymová, 2010, s. 48). V naší práci se zaměřujeme na konkrétní Azylový dům pro muže a ženy v Zábřehu. V této podkapitole si objasníme fungování tohoto zařízení, abychom mohli lépe pochopit jeho obyvatele, tj. uživatele či klienty.

Azylový dům se nachází nedaleko centra města Zábřehu v bývalé budově Městské policie. Veškeré pobytové prostory azylového domu jsou v přízemí budovy, v prvním patře se nachází pouze kancelář vedoucí AD a prostory jiných subjektů. Zastávka městské hromadné dopravy je cca 3 minuty od AD, vlakové nádraží a autobusové nádraží je od AD vzdálené cca 20 min. Před AD je možné zaparkovat autem. AD je dobře přístupný všem. Uživatelé i žadatelé najdou ve městě potřebné úřady (městský úřad, úřad práce), lékaře (praktické i odborné), školy (MŠ, ZŠ, SŠ, VOŠ) i obchody. Do nejbližší nemocnice v Šumperku jsou stálé spoje hromadné dopravy (Daříčková a kol., 2018, s. 53).

Pobytová služba je poskytována po celý rok, tj. 24 hodin denně, 7 dní v týdnu. V AD jsou zaměstnáni čtyři kmenoví zaměstnanci: vedoucí na poloviční úvazek, sociální pracovník na celý úvazek a dva celé úvazky pracovníků v sociálních službách, kteří se střídají na ranní a odpolední směny. Mimo pracovní dobu pracovníci zajišťují kontrolu prostor pracovnice ve vedlejším azylovém domě pro osamocené rodiče formou kamerového systému (tamtéž, s. 53).

Prostředí a vybavení AD odpovídají kapacitě 7 pokojů a 17 lůžek, charakteru poskytovaných služeb a potřebám a zájmům uživatelů. Jsou to především: dvou až třílůžkové uzamykatelné pokoje, které jsou vybaveny lůžky s omyvatelnými matracemi, skříněmi, stoly, židlemi a lednicemi; sociální zařízení se sprchovým koutem a WC, zvláště pro muže a pro ženy; společenská místnost (kuchyňka) vybavená kuchyňským koutem, automatickou pračkou, sporákem; dvorek, na kterém je umístěno zázemí pro sušení prádla a společné posezení, grilování, kouření, umístění kol; zapůjčování věcí jako mikrovlnou troubu, troubu na pečení, žehličku, žehlicí prkno, sušáky na prádlo, notebook apod. (tamtéž, s. 55).

Azylový dům pro muže a ženy (dále jen AD) poskytuje sociální zázemí a jistotu lidem, kteří se ocitli bez přístřeší nebo v jiné nepříznivé životní situaci. Nabízí svým klientům pomoc při hledání cesty, jak řešit problémy a obtížné situace, a poskytuje klientům příležitost k jejich začleňování do společnosti. Cílem sociální služby je snížit závislost uživatelů na sociální službě a zvýšit schopnost jejich návratu do přirozeného sociálního prostředí. Prostředkem k naplnění cílů je podpora vztahů klientů s vlastními rodinami, poskytování kvalitního poradenství a nabídka možností řešení problémů tak, aby uživatelé byli schopni řešit svou situaci vlastními silami. Dále pomáháme klientům znát svá práva a povinnosti a orientovat se v právních předpisech (tamtéž, s. 4).

Cílovou skupinou jsou muži a ženy bez přístřeší, kteří se ocitli v nepříznivé životní situaci a nejsou schopni ji řešit vlastními silami. Dále muži a ženy navracející se z ústavních a výchovných zařízení či z výkonu trestu odnětí svobody (VT), nebo patřící mezi další ohrožené skupiny. Mezi kritéria přijetí do služby patří plnoletost (od 18 do 80 let), předložení platného dokladu totožnosti, fyzická soběstačnost, ochota dodržování obecných pravidel vzájemného soužití a dodržování

vnitřních pravidel provozního řádu, aktivní přístup k řešení své obtížné situace, vhodnost a adresnost pomoci v této službě, možnost zařízení poskytnout službu (např. naplněná kapacita) a zájem uživatele o službu (tamtéž, s. 7-8).

Při poskytování sociální služby v AD platí čtyři základní principy:

Princip individuálního přístupu: ke každému uživateli je přístupováno individuálně, podle jeho potřeb a stanovených cílů.

Princip přiměřené podpory: uživateli služeb poskytujeme nejnutnější podporu, která ho rozvíjí, nikoliv omezuje. Nepomáháme tam, kde to není zapotřebí. Za klienta neděláme věci, které zvládne sám.

Princip nestrannosti: k uživateli služby přistupujeme bez jakékoliv předpojatosti, bez ohledu na svoje vlastní pocity, postoje a předsudky. Všichni mají stejná práva, ale i povinnosti.

Mlčenlivost a princip důvěrnosti: respektujeme důvěrnost informací týkajících se záležitostí uživatele získaných v průběhu poskytování služeb a zachováváme mlčenlivost, a to i po ukončení pracovního poměru. Neřešíme záležitosti uživatelů se svými známými ani s jinými uživateli.

Základní formy práce s uživateli:

Forma individuálních sezení: uživatelé mají možnost využít poradenství pracovníků. Individuální sezení probíhají dle potřeby uživatele, s pracovníkem v sociálních službách jednou týdně, se sociálním pracovníkem nejméně jednou za tři měsíce, kdy společně revidujeme a tvoříme nové individuální plány dle aktuální situace. Poradenství probíhá v kanceláři AD, popř. v pokoji uživatele. Sezení se domlouvá pokud možno předem a ústní formou. Společně řešíme problematiku sociálních dávek, zaměstnání, dluhů a exekucí, sepisujeme návrhy a žaloby k soudu, splátkové kalendáře, atd. Uživatel má také v případě potřeby možnost využít doprovod nebo pomoc při telefonické komunikaci s třetí stranou. V případě vážnějších problémů a nutnosti dalšího řešení s odborníkem pracovnice doporučí popř. domluví odborné poradenství ve spolupracující organizaci, která se zabývá přímo danou problematikou.

Forma skupinových aktivit: uživatelům jsou nabízeny kurzy ke zvyšování informovanosti a znalostí ve věcech svého finančního zajištění, zamezení prohlubování zadluženosti, vyšší úspěšnosti na trhu práce (př. kurzy o dlužích). Skupinové aktivity probíhají minimálně jednou za čtvrtletí a jsou vedeny lektory (profesionály v daném oboru). Kurzy plánuje a organizuje vedoucí a sociální pracovník na základě potřeb a přání uživatel. Vzdělávací kurzy probíhají ve společenské místnosti AD. Při kurzech je možné využívat: tabuli flip-chart, fixy, nástěnku, PC a notebooky, dataprojektor, atd. Lektor má možnost se předem domluvit, jaké pomůcky bude potřebovat a co je nutné nachystat. Je v zájmu uživatelů, aby se kurzů účastnili. Pokud se z odůvodněných důvodů (lékař,

úřady, zaměstnání) nemůže uživatel zúčastnit kurzu, je povinen se předem omluvit kterémukoliv pracovníkovi AD.

Základní metodou práce s uživateli je individuální sociální práce (IP). Ta probíhá formou kontaktů, rozhovorů, intervencí s uživateli jak se sociálním pracovníkem, tak s pracovníky v sociálních službách tj. klíčovými pracovníky. Klíčový pracovník provází uživatele celým IP včetně praktických nácviků, pokud jsou součástí IP. Sociální pracovník při práci s uživatelem vykonává vstupní rozhovor, sepsání smlouvy o poskytování sociální služby včetně individuálního plánování, ukončení poskytované služby. IP se uzavírá před uzavřením smlouvy o poskytování služby. Jednotlivé fáze Individuálního plánování: sestavení IP – proces plnění – revize – proces plnění – konečné hodnocení (tamtéž, s. 10-11).

Cílem sociální služby je, aby se uživatel znovu odrazil ode dna a vrátil se zpět do společnosti, kde bude samostatně fungovat bez podpory jakékoliv sociální pomoci (služby, dávek, atd.). Osoba bez přístřeší má obvykle mnoho problémů, které jí návrat do společnosti komplikují, nebo zcela zabraňují. Na osobu bez přístřeší a problémy s ní spojené se zaměříme v následující kapitole.

3.3 Osoba bez přístřeší

Bezdomovectví bývá výsledkem kulturního a národního příslušenství pouze u určitých skupin. U většiny osob však jde spíše o důsledek sociálního selhání. Bezdomovcem je nejčastěji označována osoba bez přístřeší, osoba sociálně slabá či nepřizpůsobivý občan (Marek, Strnad, Hotovcová, 2012, s. 12-13).

Osobou bez přístřeší je osoba, která vlivem dlouhodobých a neřešených problémů nebo naopak nečekanou krizí v osobním či pracovním životě přišla o střechu nad hlavou a bez využití pobytové sociální služby, by tato osoba skončila na ulici. Osobu bez přístřeší, které na základě písemné smlouvy je poskytováno ubytování a další sociální služby, označujeme pojmem klient nebo uživatel. V závěrečné práci nerozlišujeme mužský a ženský rod a používáme označení uživatel či klient, protože v azylovém domě jsou uživateli ženy i muži bez rozdílu. Dle Matouška je uživatelem, tj. klientem, subjekt, který využívá sociální služby (Matoušek, 2008, s. 83).

Zásadní problémy osob bez přístřeší, nejenom uživatelů v azylovém domě jsou hygiena, nevzdělanost, nezaměstnanost či nezaměstnatelnost, dluhová problematika a závislosti. Tyto problémy zásadním způsobem znesnadňují nebo přímo brání resocializaci klienta v AD.

Je až s podivem, že v současné moderní době jsou stále lidé, kteří nemají hygienické návyky, a tím nemáme na mysli nedostatečné čištění zubů. Někteří klienti se opravdu brání vodě, celkovému mytí těla a vlasů. Což bohužel způsobuje další rizika pro ně a jejich okolí. Není nijak neobvyklé, že klienti přichází do AD zavšivení, měli jsme však v azylovém domě i svrab, štěnice dovlečené z ubytovny, žloutenku či zlatého stafylokoka. Teprve ve chvíli kdy se vyřeší problém s hygienou a nákazou, je možné posunout klienta dále. Zde je možnost souvislostí hygienických návyků na (ne)vzdělanost a přirozené prostředí klienta.

Mnoho klientů azylového domu má pouze základní vzdělání, včetně nedokončeného. Mnohdy za to mohou nefunkční rodiny nebo ústavní výchova. Toto nízké vzdělání způsobuje další problémy, které brání jednotlivcům se zařadit do společnosti. Se základním vzděláním je velmi těžké se uplatnit na trhu práce, protože zaměstnavatelé předpokládají, že pokud má člověk základní vzdělání, je hloupý, a nechtějí mu dát ani příležitost. Dnes je ve společnosti přijatelné minimálně vyučnický obor v jakémkoliv směru. Dodělat si vyučení dálkově však není snadné, protože ho školy obvykle nenabízí. Na Zábřežsku nenabízí ani jedna škola dálkový vyučnický obor, pouze nástavbové studium s maturitou, jak už jsme si vysvětlili v podkapitole 2.2. Pak už se nabízí pouze kurzy ÚP, které se bohužel v praxi ukazují jako málo využitelné.

Kromě problému s diskriminací vzdělání se u klientů setkáváme s další diskriminací a to z důvodu ubytování v AD, tzv. nálepkování. Zaměstnavatelé často předpokládají, že obyvatelé takového zařízení nejsou práce schopní, jsou špinaví, nakažliví, závislí či společensky nebezpeční. Někteří uživatelé AD opravdu takoví jsou, je jich ovšem menšina a takové klienty do zaměstnání ani neposíláme. Pokud klient není schopen udržovat hygienu, nebo je závislý na alkoholových či nealkoholových drogách, řeší se s ním nejdříve tento problém. Až poté je schopen fungovat v zaměstnání.

Dost často klienti AD mají nějaké zdravotní omezení. Mají tělesné nebo psychické obtíže. Bohužel z důvodu neodpracovaných let nemají nárok na důchody, ale do práce je ze stejných důvodů také nepřijmou. Na druhou stranu, měli jsme i klienty letité zaměstnance či podnikatele, který po rozpadu vztahu přišel o střechu nad hlavou. V době, kdy byl nedostatek pracovních míst, bylo zcela běžné, že zaměstnavatelé klienty AD odmítali. Posledních pár let se situace na trhu práce změnila, práce je dostatek a zaměstnanců málo, proto i uživatelé SS mají vyšší šance na získání pracovního místa.

Dluhová problematika je dalším závažným problémem, který znesnadňuje resocializaci. Pokud klient nemá žádný z výše uvedených problémů, přesto jeho zadluženost či předluženost může být důvodem, proč se neposunuje vpřed. Může jít o dlužné částky od několika desetitisíců

až po miliony. Zde klient nemá motivaci nastoupit do zaměstnání, a pokud je již předlužený, nepřipadají v úvahu ani možnosti konsolidace splátek či insolvence. Zde je na místě řešit dluhy co nejdříve, dokud je situace ještě řešitelná a dluhy s úroky nenarostou do astronomických částek.

Klienti se závislostmi si musí především chtít své problémy přiznat a řešit je. Závislosti mají nedozírné zdravotní následky hlavně psychického rázu, jež si klienti nesou po celý život a zdraví se jim nikdy nevrátí. Bohužel ani léčebny nejsou jistotou vyléčení. Klienti se po vyléčení vrací zpět do původního prostředí ke svým původním přátelům a je otázkou času, kdy se ke svému „koničku“ vrátí. Zde je ideální řešení, začít znovu a jinde. Význam lokálního prostředí, tj. prostředí s nímž přichází jedinec do kontaktu v každodenním životě je velmi důležitý. Prostor zahrnuje přírodní kvality prostředí, instituce, vztahy, normy, hodnoty a vzory chování (Přadka, Knotová, Faltýsková, 2004, s. 24-25). Zde máme na mysli nejen život ve městě Zábřeh, ale také přímo vliv a možnosti prostředí na osobu bez přístřeší. Faktory ovlivňující vstup do sociální služby v azylovém domě, délky využívání služeb a resocializaci je obsahem praktické části.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ

Výzkum v rámci praktické části je věnován osobám bez přístřeší, klientům Azylového domu pro muže a ženy v Zábřehu. Důvodem vzniku tohoto výzkumného šetření je stoupající počet samotných osob bez přístřeší, stav přeplněných azylových domů a stoupající počet uživatelů, kteří se opakovaně vrací do pobytových sociálních služeb nebo mezi nimi kolují. K vytvoření výzkumného problému, hypotéz a výzkumných otázek docházelo postupně při mé práci v azylovém domě. Výzkumný problém se přímo dotýká mužů a žen – uživatelů sociálních služeb v pobytovém zařízení sociální prevence. Výzkumný problém je formulován jako faktory ovlivňující vstup, délku a návratnost do Azylového domu pro muže a ženy.

4.1 Cíle výzkumu

Cílem této práce je snaha o prohloubení poznatků o problematice osob bez přístřeší a azylových domů. Hypotézami zjišťujeme, jaké ukazatele jsou příčinou nezaměstnanosti či nezaměstnatelnosti a v konečném důsledku bezdomovectví uživatelů AD, zda klienti AD s minimálně s jedním z těchto ukazatelů jsou častěji a déle uživateli AD a zda je u nich také vyšší návratnost do pobytové sociální služby, tj. menší úspěšnost resocializace.

Výzkumná otázka 1 zní takto: Jaké faktory u osob mají vliv na vstup do sociální služby v azylovém domě?

K výzkumné otázce předkládám 4 hypotézy:

H1: Osoby ve věku do 50 let (včetně) se častěji stávají uživateli AD než osoby nad 50 let.

H2: Muži jsou častěji uživateli AD než ženy.

H3: Osoby se základním vzděláním (včetně nedokončené ZŠ) jsou častěji uživateli AD než osoby se středoškolským vzděláním.

H4: Osoby vstupující do pobytové sociální služby jsou častěji nezaměstnané než zaměstnanci či osoby samostatně výdělečně činné.

Výzkumná otázka 2 zní takto: Jaké faktory u osob mají vliv na dobu poskytování sociální služby v azylovém domě?

K výzkumné otázce předkládám 4 hypotézy:

H5: Osoby ve věku nad 50 let jsou déle uživateli AD než osoby do 50 let (včetně).

H6: Muži jsou časově déle uživateli AD než ženy.

H7: Osoby se základním vzděláním (včetně nedokončené ZŠ) jsou časově déle uživateli AD než osoby se středoškolským vzděláním.

H8: Osoby nezaměstnané jsou časově déle uživateli AD než zaměstnanci či osoby samostatně výdělečně činné.

Výzkumná otázka 3 zní takto: Má dosažené vzdělání osob vliv na úspěšnost resocializace?

K výzkumné otázce předkládám 4 hypotézy:

H9: Osoby se základním vzděláním (včetně nedokončené ZŠ) jsou méně úspěšné v získávání zaměstnání než osoby se středoškolským vzděláním.

H10: Osoby se základním vzděláním (včetně nedokončené ZŠ) jsou při ukončení pobytové sociální služby častěji závislé na dávkách od státu než osoby se středoškolským vzděláním.

H11: Osoby se základním vzděláním (včetně nedokončené ZŠ) se častěji navrací do AD než osoby se středoškolským vzděláním.

H12: Osoby se základním vzděláním (včetně nedokončené ZŠ) častěji po ukončení pobytu v AD využívají jinou pobytovou sociální službu nebo ubytovnu než osoby se středoškolským vzděláním.

4.2 Druh a metoda výzkumu

Pro tuto práci byl zvolen kvantitativní druh výzkumu, kdy jde o záměrnou a systematickou činnost, při které se empirickými metodami zkoumají, ověřují, verifikují a testují hypotézy o vztazích mezi zkoumanými přirozenými jevy (Chrásková, 2016, s. 11).

K ověřování hypotéz využíváme statistické metody pro analýzu nominálních dat. Pro naše potřeby je vhodný test dobré shody. Test dobré shody je jednou z matematických statistik, který ověřuje, zda má náhodná veličina určitou pravděpodobnost četností, které odpovídají dané nulové hypotéze. Nulová hypotéza říká, že rozdíl mezi naměřenými a očekávanými četnostmi je tak malý, že to může být náhoda. Pokud se nulovou hypotézu nepodařilo zamítnout (to neznamená, že je potvrzena), nelze o pravděpodobnosti říct nic. Pokud nulovou hypotézu zamítneme na hladině významnosti p , znamená to, že se s pravděpodobností p mýlíme (tamtéž, s. 71-76).

Při analýze ordinálních dat ověřujeme vztah mezi jevy, které byly změřeny na úrovni ordinálního (pořadového) měření. U hypotéz s délkou využívání AD, tj. s počty dní využíváme U-test

Manna a Whitneyho pro velmi malé výběry. Tento test se používá v případech, kdy rozhodujeme, zda dva výběry mají stejné rozdělení četností (tamtéž, s. 92-97).

Metodou výzkumu byla analýza písemných zdrojů za poslední dva roky z Azylového domu pro muže a ženy v Zábřehu, tj v časovém horizontu od 1. 7. 2016 do 30. 6. 2018. Důvodem bylo využití informací při přímém výkonu sociální práce v azylovém domě, kde jsem poslední roky pracovala jako vedoucí a sociální pracovník. Výsledné informace z analýzy písemných zdrojů jsou přílohou této závěrečné práce.

4.3 Charakteristika výzkumného vzorku

Záměrným výběrem byl zvolen výzkumný soubor všech osob bez přístřeší, které v období od 1.7.2016 do 30. 6. 2018 byli uživateli sociální služby Azylového domu pro muže a ženy v Zábřehu. Základním souborem rozumíme všechny osoby ve skupině, kterou zkoumáme. Výběrovým souborem pak rozumíme určitou reprezentující část osob ze základního souboru. V našem případě, kdy máme jen malý základní soubor, byl zkoumán celý základní soubor. Hovoříme o vyčerpávajícím neboli exhaustivním výběru (Chráska, 2016, s.17).

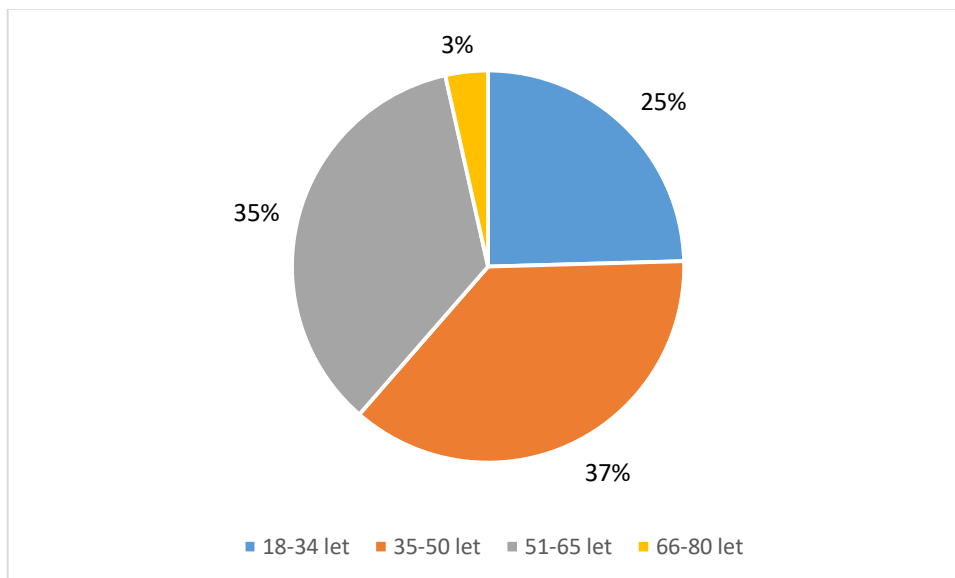
Výzkumný vzorek tvoří 57 mužů a žen, kteří byli uživateli pobytové sociální služby azylového domu pro jednotlivce ve sledovaném období. Z důvodu ochrany osobních a citlivých údajů jsou údaje uživatelů anonymní a údaje zevšeobecněné. Nikde nejsou zaznamenána jména uživatelů, pouze pohlaví a rok narození a další zjišťované informace potřebné k ověřování hypotéz. Věk klienta byl zaznamenán v době nástupu do AD. Pro lepší orientaci byli k jednotlivým uživatelům přiřazena pouze čísla a jednotliví uživatelé byli hierarchicky seřazeni podle data nástupu a první doby poskytování sociální služby.

4.4 Časový harmonogram

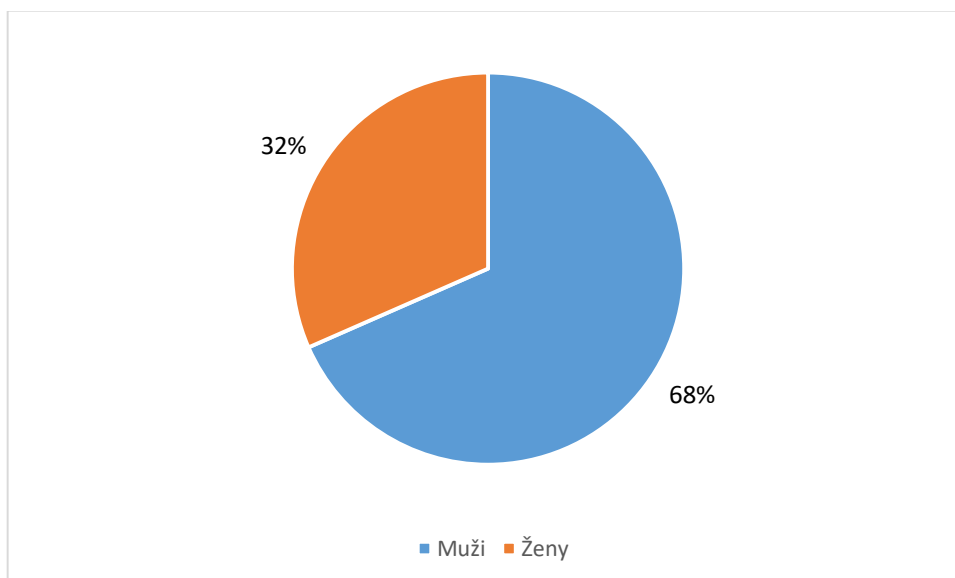
Stanovení cíle výzkumu	25. 5. 2018
Příprava výzkumného projektu a sestavení seznamu informací	3. – 28. 6. 2018
Sběr dat do výzkumného projektu	1. 7. – 30. 9. 2018
Analýza písemných zdrojů a verifikace hypotéz	1. 2. – 20. 3. 2018
Shrnutí výsledků výzkumu	20. – 30. 3. 2018

5 ANALÝZA ÚDAJŮ

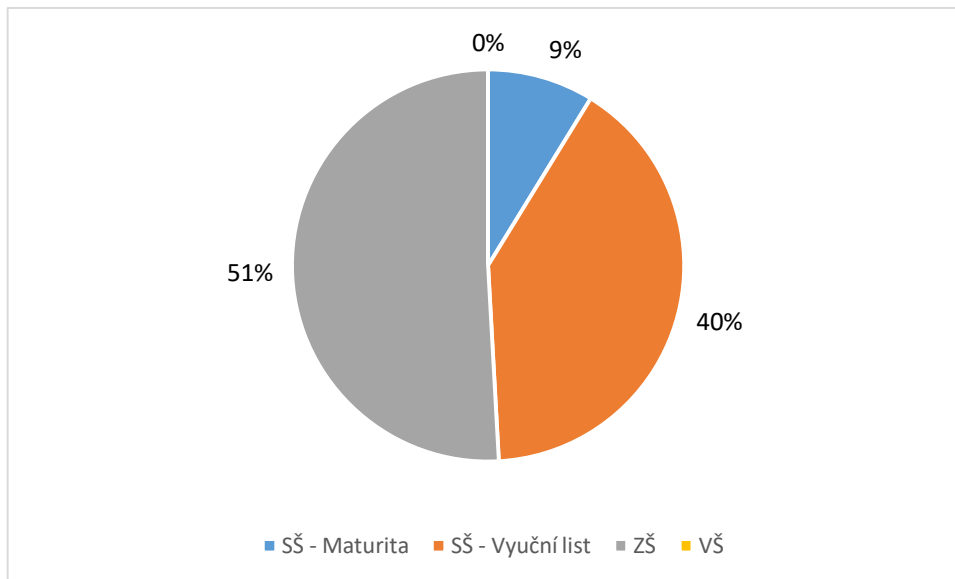
Ve sledovaném období bylo ubytováno 57 klientů. Ve výzkumném vzorku sledujeme tři základní ukazatele – věk, pohlaví a vzdělání.

Obr. 2 Graf rozčlenění klientů AD dle věku

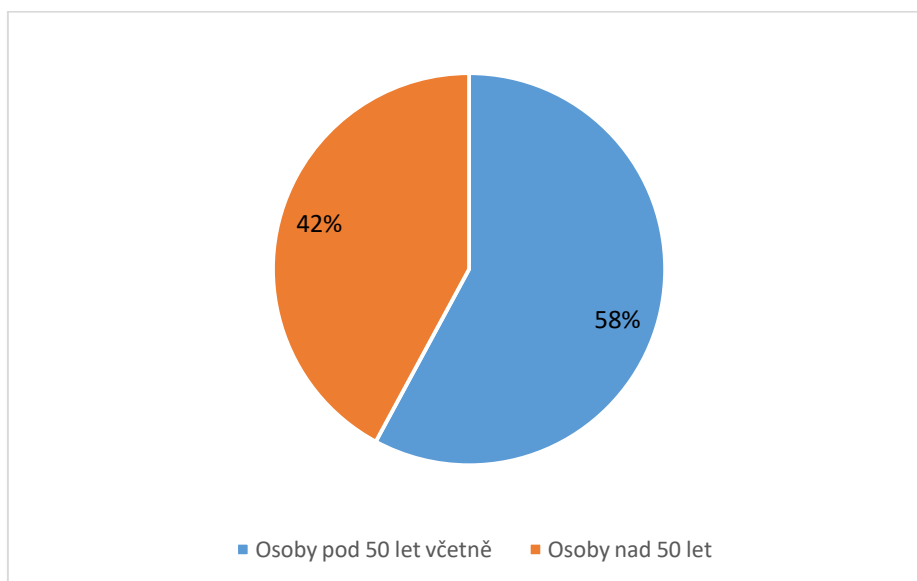
Obr. 3 Graf rozčlenění klientů AD dle pohlaví

Obr. 4 Graf rozčlenění klientů AD dle vzdělání

5.1 Verifikace hypotéz

H1: Osoby ve věku do 50 let (včetně) se častěji stávají uživateli AD než osoby nad 50 let.

Obr. 5 Graf rozčlenění klientů AD dle věku

Tab. 1 Test dobré shody, pro H_{01} : klienty AD se stávají lidé pod 50 let častěji ze 70 %.

naměřeno	pod 50 let	nad 50 let (včetně)	suma	náhoda	pod 50	nad 50	suma
	33	24	57		39,9	17,1	57
p	0,046						

H₀₁: Zamítáme, s 5% možností omylu

Tab. 2 Test dobré shody, pro $H0_1$: klienty AD se stávají lidé pod 50 let častěji ze 60 %.

naměřeno	pod 50	nad 50	suma	náhoda	pod 50	nad 50	suma
	33	24	57		34,2	22,8	57
p	0,75						

$H0_1$: Hypotéza není zamítnuta

$H1$: Potvrzujeme

$H2$: Muži jsou častěji uživateli AD než ženy.

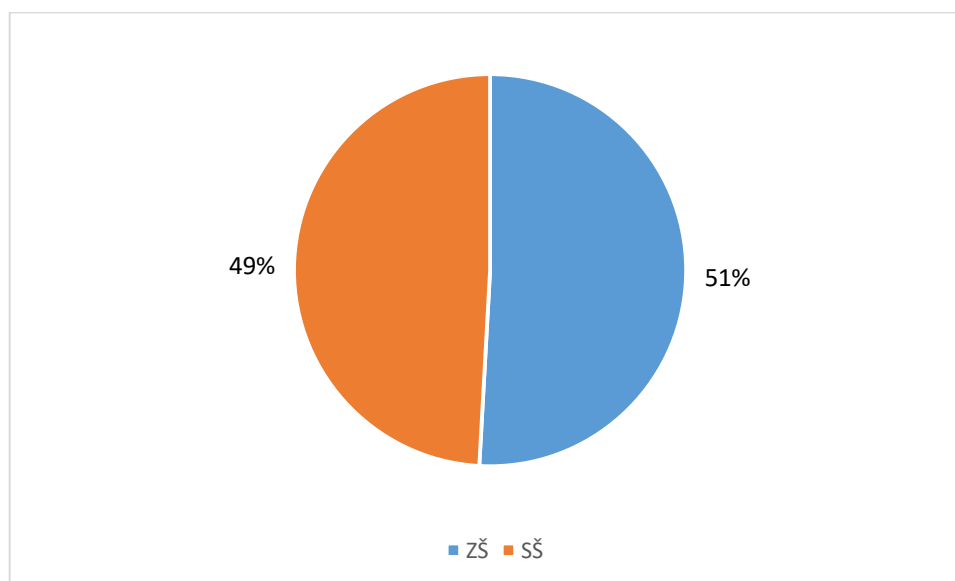
Tab. 3 Test dobré shody, pro $H0_2$: klienty AD se stávají ženy stejně často jako muži.

naměřeno	muži	ženy	suma	náhoda	muži	ženy	suma
	39	18	57		28,5	28,5	57
p	0,0054						

$H0_2$: Zamítáme na hladině významnosti 0,05

$H2$: Potvrzujeme

$H3$: Osoby se základním vzděláním (včetně nedokončené ZŠ) jsou častěji uživateli AD než osoby se středoškolským s maturitou a s vyučením.

Obr. 6 Graf rozčlenění klientů AD dle vzdělání

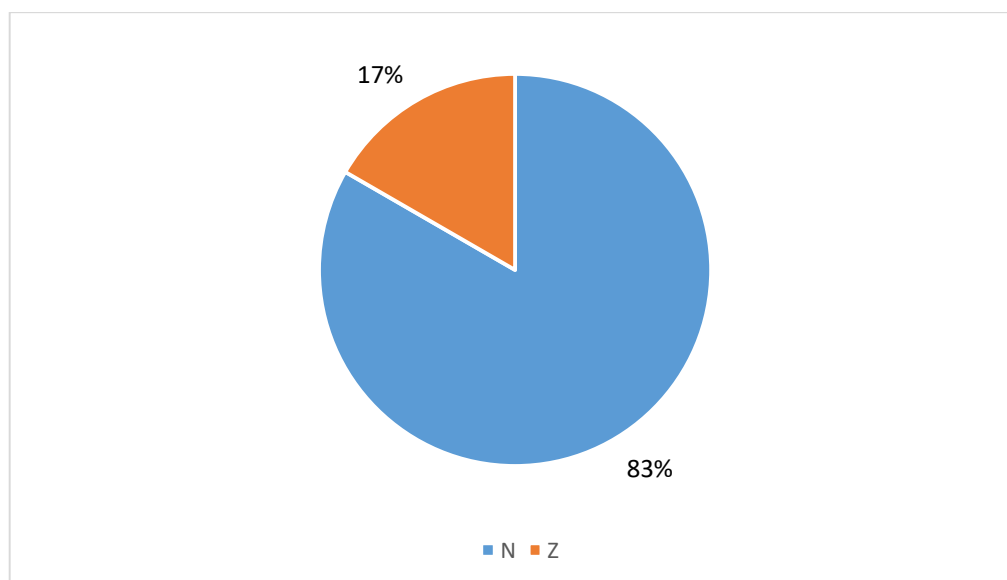
Tab. 4 Test dobré shody, pro H_0_3 : klienty AD se stávají lidé se SŠ vzděláním stejně často jako se ZŠ vzděláním.

naměřeno	ZŠ	SŠ	suma		náhoda	ZŠ	SŠ	suma
	29	28	57			28,5	28,50	57
p	0,9							

H_0_3 : Potvrzujeme

H_3 : Zamítáme

H_4 : Osoby vstupující do pobytové sociální služby jsou častěji nezaměstnané než zaměstnanci či osoby samostatně výdělečně činné.

Obr. 7 Graf rozčlenění klientů AD dle zaměstnanosti

Tab. 5 Test dobré shody, pro H_0_4 : klienty AD se stávají lidé nezaměstnaní stejně často jako zaměstnaní

naměřeno	NZ/DNZ	Z	suma		náhoda	NZ/DNZ	Z	suma
	35	7	42			21	21,00	
p	$1,6 \cdot 10^{-5}$							

H_0_4 : Zamítáme, na hladině významnosti 0,05

H_4 : Potvrzujeme

H5: Osoby ve věku nad 50 let (včetně) se jsou déle uživateli AD než osoby do 50 let.

Tab. 6 Mann-Whitneyův pořadový test, pro $H0_5$:

klienti všech věkových kategorií jsou uživateli

stejně dlouho.

Součet pořadí výběru klientů pod 50 let	897
Součet pořadí výběru klientů nad 50 let	756
Počet klientů pod 50 let	33
Počet klientů nad 50 let	24
Testovací kritérium 1	-0,9698
Testovací kritérium 2	0,9698
Kritická hodnota testovacího kritéria s významností 0,05	1,9600

H0₅: Potvrzujeme

H5: Zamítáme

H6: Muži jsou časově déle uživateli AD než ženy.

Tab. 7 Mann-Whitneyův pořadový test, pro $H0_6$:

klienti a klientky jsou uživateli stejně dlouho.

Součet pořadí výběru klientů	1119
Součet pořadí výběru klientek	534
Počet klientů	39
Počet klientek	18
Testovací kritérium 1	-0,2060
Testovací kritérium 2	0,2060
Kritická hodnota testovacího kritéria s významností 0,05	1,9600

H0₆: Potvrzujeme

H6: Zamítáme

H7: Osoby se základním vzděláním (včetně nedokončené ZŠ) jsou časově déle uživateli AD než osoby se středoškolským vzděláním.

Tab. 8 Mann-Whitneyův pořadový test, pro H_{07} :

klienti se ZŠ vzděláním jsou uživateli stejně dlouho jako se SŠ vzděláním

Součet pořadí výběru klientů	928
Součet pořadí výběru klientek	725
Počet klientů	28
Počet klientek	29
Testovací kritérium 1	1,8516
Testovací kritérium 2	-1,8516
Kritická hodnota testovacího kritéria s významností 0,05	1,9600

H₀₇: Potvrzujeme

H₇: Zamítáme

H8: Osoby nezaměstnané jsou časově déle uživateli AD než zaměstnanci či osoby samostatně výdělečně činné.

Tab. 9 Mann-Whitneyův pořadový test, pro H_{08} : klienti zaměstnaní jsou uživateli stejně dlouho jako nezaměstnaní.

Součet pořadí výběru nezaměstnaných klientů	1022
Součet pořadí výběru zaměstnaných klientů	154
Počet zaměstnaných klientů	41
Počet nezaměstnaných klientů	7
Testovací kritérium 1	0,5112
Testovací kritérium 2	-0,5112
Kritická hodnota testovacího kritéria s významností 0,05	1,9600

H₀₈: Potvrzujeme

H₈: Zamítáme

H9: Osoby se základním vzděláním (včetně nedokončeného) jsou méně úspěšné v získávání zaměstnání než osoby se středoškolským vzděláním.

Tab. 10 Test dobré shody, pro $H0_9$: klienty AD se ZŠ vzděláním jsou stejně úspěšní v získávání zaměstnání stejně často jako se SŠ vzděláním

naměřeno	ZŠ	SŠ	suma		náhoda	muži	ženy	suma
N	1	6	7		ano	3,35	3,65	7
Z	22	19	41		ne	19,65	21,35	41
suma	23	25	48		suma	23	25	48
p	0,054							

$H0_9$: Potvrzujeme

H9: Zamítáme

H10: Osoby se základním vzděláním (včetně nedokončeného) jsou při ukončení pobytové sociální služby častěji závislé na státních dávkách než osoby se středoškolským vzděláním.

Tab. 11 Test dobré shody, pro $H0_{10}$: osoby se ZŠ vzděláním jsou po ukončení pobytové služby stejně často závislé na dávkách jako se SŠ vzděláním

naměřeno	ZŠ	SŠ	suma		náhoda	ZŠ	SŠ	suma
dávky	20	15	35		ano	17,81	17,19	35
ne	9	13	22		ne	11,19	10,81	22
suma	29	28	57		suma	29	28	57
p	0,233							

$H0_{10}$: Potvrzujeme

H10: Zamítáme

H11: Osoby se základním vzděláním (včetně nedokončené ZŠ) se častěji navrací do AD než osoby se středoškolským vzděláním.

Tab. 12 Test dobré shody, pro $H0_{11}$: osoby se základním vzděláním se navracejí do AD stejně často jako se SŠ vzděláním

naměřeno	SŠ	ZŠ	suma		náhoda	SŠ	ZŠ	suma
	5	5	10			5	5,00	10
p	1							

$H0_{11}$: Potvrzována

H11: Zamítáme

H12: Osoby se základním vzděláním (včetně nedokončené ZŠ) častěji po ukončení pobytu v AD využívají jinou pobytovou sociální službu nebo ubytovnu než osoby se středoškolským či vysokoškolským vzděláním.

Tab. 13 Test dobré shody, pro H_{012} : osoby se základním vzděláním po ukončení pobytu AD používají jinou sociální službu stejně často jako SŠ

naměřeno	ZŠ	SŠ	suma		náhoda	ZŠ	VŠ	suma
využívají	18	10	28		ano	14,25	13,75	28
nevyužívají	11	18	29		ne	14,75	14,25	29
suma	29	28	57		suma	29	28	57
p	0,047							

H_{012} : Zamítáme, na hladině významnosti 0,05

H12: Potvrzujeme

5.2 Interpretace výsledků

Výzkumná otázka 1 je formulována takto: Jaké faktory u osob mají vliv na vstup do sociální služby v azylovém domě? Zde předkládáme čtyři hypotézy, zda faktory věku, pohlaví, vzdělání a postavení na trhu práce ovlivňují vstup do AD. Hypotéza ohledně věku potvrdila, že osoby mladší 50 let jsou častěji uživateli AD než osoby nad 50 let. Je zde velmi překvapující, že osoby relativně mladé jsou hůře socializované, než osoby vyššího věku. Domníváme se, že zde hraje významnou roli demokracie, kdy svoboda a volnost občanů Československa a později České republiky po roce 1989 způsobila, že lidé, kteří nechtějí pracovat, tak nepracují, nemají odpracované roky na přiznání důchodu (máme na mysli invalidního) a jejich životní styl způsobující zdravotní problémy a nulové pracovní návyky je zneschopňují do práce nastoupit a setrvat v ní.

Hypotéza vlivu faktoru pohlaví na vstup do AD je potvrzena s tím, že výrazně vyšší počet klientů AD jsou muži než ženy. Zde by bylo velmi zajímavé zjištění, zda jsou ženy lépe socializované a mají lepší přizpůsobivost ve společenských změnách, nebo spíše využívají jiné možnosti ubytování, např. u rodiny, u známých, u partnerů. Nicméně z praxe je zřejmé, že počet žen v sociálním zařízení se během let zvyšuje a např. v roce 2014 byl v AD vymezen pouze jeden pokoj pro ženy, v roce 2018 již byly současně využívány dva nebo tři ženské pokoje.

Hypotéza vlivu vzdělání na vstup do AD je vyvrácena. Zde jsou do skupiny osob se základním vzděláním započítány osoby s ukončeným i neukončeným základním vzděláním. Do skupiny osob se středoškolským vzděláním jsme zařadili osoby s vyučením i osoby s ukončeným středoškolským vzděláním maturitní zkouškou. Dle grafického vyjádření i testu je zřejmé, jak vyrovnané skupiny to jsou a vzdělání nemá vliv na vstup do AD.

Hypotéza 4 se zaměřuje na postavení na trhu práce u osob vstupujících do AD. Zde je hypotéza potvrzena. Osoby nezaměstnané častěji vstupují do sociální služby než osoby zaměstnané. Žádná osoba samostatně výdělečně činná ve sledovaném období nevstoupila do AD. Zde je celkem logicky zdůvodnitelné, že osoby nezaměstnané, tudíž na dávkách hmotné nouze, uživatelé důchodů či osoby neaktivní častěji vstupují do AD, protože ze svých příjmů nejsou schopni hradit náklady na jiné ubytování, nebo se zbývající částkou měsíčně nevyžijí, popř. se zadlužují a jejich sociální propad se zvyšuje.

Výzkumná otázka 2 je formulována takto: Jaké faktory u osob mají vliv na dobu poskytování sociální služby v azylovém domě? Zde předkládáme čtyři hypotézy, zda faktory věku, pohlaví, vzdělání a postavení na trhu práce ovlivňují dobu poskytované sociální služby v AD. Přestože grafické zobrazení zadaných hodnot nám ukazuje rozdílnosti ve skupinách u věku do 50 let vs. věku nad 50 let, u mužů vs. žen, u ZŠ vs. SŠ, u zaměstnaných vs. nezaměstnaných, vyhodnocení testem prokázalo rovnost a hypotézy 5- 8 zamítáme.

S ohledem na tyto výsledky je na místě se pozastavit a položit si otázku, zda je efektivní sociální pobytová služba, když osoby s rozdílným věkem, pohlavím, vzděláním a postavením na trhu práce jsou závislé na poskytování sociálních služeb přibližně stejně dlouho. Pokud tedy osoby s rozdílným vstupním potenciálem mají konečné výsledky stejné, můžeme považovat takové výsledky jako selhání sociálního systému státu, kdy jsou dávky od státu a poskytované sociální služby neefektivní a klienty dostatečně nemotivují k resocializaci.

Ve třetí výzkumné otázce se zaměřujeme na vzdělání a jeho vliv na úspěšný návrat do společnosti. Výzkumná otázka 3 je formulována takto: Má dosažené vzdělání osob vliv na úspěšnost resocializace? Zde předkládáme čtyři hypotézy, zda základní vzdělání (včetně nedokončeného) má vliv na úspěšnost v získávání zaměstnání, na vyšší závislost na dávkách od státu, na návratnost do sociální služby AD a využití jiné pobytové sociální služby po ukončení smlouvy v AD.

Tři hypotézy ze čtyř, tj. hypotézy 9, 10 a 11 jsou zamítnuty. Pouze hypotéza 12 zabývající se využíváním jiné pobytové sociální služby po ukončení pobytu v AD je potvrzena. Základní vzdělání uživatelů má vliv při hledání nového bydlení, ve vyšší míře jdou tyto osoby po ukončení smlouvy v AD do jiné sociální pobytové služby nebo na ubytovnu. Zde je velkým překvapením, že úspěšnost v hledání zaměstnání a naopak závislost na dávkách od státu jsou vyrovnané ve skupinách osob se základním a středním vzděláním a přesto jdou osoby se ZŠ častěji do jiné pobytové služby, takže zde chápeme proces resocializace opravdu méně úspěšný.

6 SHRNU TÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU A DOPORUČENÍ

Po fázích výzkumu, kdy došlo k promyšlení výzkumu, k přípravě výzkumného projektu a sestavení seznamu informací, ke sběru dat do výzkumného projektu, k analýze písemných zdrojů a verifikace hypotéz, můžeme odpovědět na stanovené výzkumné otázky, které jsme si určili na začátku výzkumu. Za hlavní cíl svého výzkumu jsme si stanovili zjistit faktory ovlivňující vstup, délku a návratnost do Azylového domu pro muže a ženy v Zábřehu. Na základě vyhodnocení hypotéz lze shrnout výsledky následovně:

Na výzkumnou otázku: „Jaké faktory u osob mají vliv na vstup do sociální služby v azylovém domě?“ jsme hledali odpovědi vyhodnocením testů dobré shody. Dozvěděli jsme se, že ovlivňujícími faktory jsou věk, pohlaví a postavení na trhu práce. Klienti se častěji dostávají do pobytové sociální služby v azylovém domě v případě, že jsou ve věku méně než 50 let, jsou pohlaví muži a jsou nezaměstnaní. Vliv dosaženého vzdělání na vstup do sociální služby je testem dobré shody vyvrácen.

Na výzkumnou otázku: „Jaké faktory u osob mají vliv na dobu poskytování sociální služby v azylovém domě?“ nám odpověď osvětlil Mann-Whitneyův pořadový test, který testuje rozdíl mediánů a ty se neliší. Testovací kritérium Z1 (nebo Z2) bylo menší než kritická hodnota. Nulovou hypotézu jsme nemohli zamítnout, mezi mediány výběrů jsme nenašli rozdíl. Všechny čtyři hypotézy proto zamítáme. Na dobu poskytování sociální služby v azylovém domě pro muže a ženy nemá vliv ani věk, ani pohlaví, ani vzdělání, ani postavení na trhu práce.

Na výzkumnou otázku: „Má dosažené vzdělání osob vliv na úspěšnost resocializace?“ nám odpověď opět poskytlo vyhodnocení testů dobré shody. Testem bylo zjištěno, že osoby se základním vzděláním oproti osobám středoškolsky vzdělaným jsou stejně úspěšné v získání nového zaměstnání, stejně tak jsou závislé na sociálních dávkách od státu a opakované pobyty v AD jsou také vyrovnané. Dané hypotézy jsou zamítnuté. Vliv základního vzdělání na úspěšnost resocializace je potvrzen pouze v poslední hypotéze, kdy testem je vyhodnoceno, že osoby se základním vzděláním častěji po ukončení poskytovaných sociálních služeb v AD využívají jinou sociální pobytovou službu či ubytovnu. Z tohoto důvodu se dá říct, že osoby se základním vzděláním jsou náchylnější k azylové turistice.

Závěrečná doporučení lze shrnout následovně

Výraznou část uživatelů při vstupu do sociálních služeb azylového domu ovlivňují faktory věku, pohlaví a zaměstnanosti. Zásadním problémem u zaměstnavatelů je dostupnost a pružnost práce. Pokud by byla možnost zaměstnání přímo v místě bydliště nezaměstnaného a pracovník si

mohl zvolit úvazek (např. šestihodinovou pracovní směnu) a variantu (např. bez nočních směn), práce by byla dostupnější více lidem. Dojíždění, vícesměnné provozy, dvanáctihodinové směny mohou být velkým problémem pro nastupujícího zaměstnance bez pracovních návyků či řídicího průkazu. Dnes již existují trénovací byty, mohly by také existovat trénovací pracovní místa pro dlouhodobě nezaměstnané, kde by osoby získávaly pracovní návyky a mohly se nároky práce postupně zvyšovat, dle věku, pohlaví a individuálních možností.

Naopak žádný ze čtyř nabídnutých faktorů neovlivňuje délku poskytovaných sociálních služeb v AD. Jediné co v AD omezuje pobyt, je zákonná délka, která nesmí zpravidla převyšovat dobu jednoho roku. Pokud nám tedy z výzkumu vyplývá, že na dobu poskytování sociálních služeb nemá vliv věk, pohlaví, vzdělání a zaměstnanost, značí to chybu v poskytovaných sociálních služeb a v motivaci klientů. Sociální služba by měla zvýšit nároky na uživatele, více je motivovat ke změně, nenechat je stagnovat a začlenit se do skupiny ubytovaných v AD a stejně málo motivovaných. To ovšem sociální služba nemůže praktikovat bez podpory státu, který by měl více dbát na snižování závislosti klientů na sociálních službách a dávkách a ne vyvíjet čím dál větší tlak na vykazování dat a podpory klientů, což v praxi vede naopak ke zvyšování závislosti na sociálních službách.

Resocializace u klientů AD není výrazně omezena základním vzděláním. V testech se nepotvrdil vliv na získání zaměstnání, na závislosti na sociálních dávkách či na návratnost do sociální služby. Naopak z výzkumu vyšlo sdělení, že osoby se základním vzděláním častěji využívají po ukončení smlouvy v AD jinou pobytovou sociální službu než osoby se středoškolským vzděláním, v tomto ohledu je resocializace méně úspěšná a klientům se základním vzděláním více hrozí azylová turistika. Zde navrhuje snížení sociálních dávek u dlouhodobě nezaměstnaných, aby pro klienty bylo opravdu „nepohodlné“ zůstat na sociálních dávkách, ale naopak se snažili, co nejrychleji postavit na vlastní nohy. Pokud má uživatel měsíčně od státu zapláceno celé ubytování v AD a navíc dostane peníze na živobytí bez práce, motivace k získání zaměstnání a k životu bez finanční jistoty od státu rychle klesá a těžko se získává zpět.

Posledním doporučením je prevence. Děti se mají ve škole učit o finanční gramotnosti, vždy by se jim měla zdůrazňovat důležitost vzdělání a pedagogové by se neměli bát ukázat dětem „ošklivou realitu“, která může nastat ve chvíli, kdy nebudou společensky fungovat.

ZÁVĚR

V České republice jsou azylové domy běžnou pobytovou sociální službou. Poskytují střechu nad hlavou jednotlivcům, rodinám či osamocným rodičům. V naší závěrečné práci jsme se snažili propojit sociologický aspekt s aspektem výchovným.

V teoretické části jsme teorii rozdělili do tři tématicky odlišných kapitol. V první kapitole jsme si osvětlili ukotvení tématu v pedagogické disciplíně a problematiku nevzdělanosti. Důvodem tohoto výběru bylo, aby byl zřejmý nejen teoretický základ samotné pedagogiky jako vědní disciplíny, ale také propojenost se sociálními problémy jako jsou nevzdělanost nebo bezdomovec-tví. Je velmi důležité si uvědomit souvislosti. Při výchově je důležité sociální zázemí. Milující rodina, která nám dá základy, jak o sebe pečovat, jak pěstovat vztahy mezi vrstevníky, s autoritami a nadřízenými (s rodiči, s učiteli, s partnery), nás učí zcela přirozeným způsobem fungování ve společnosti. V institucionální výchově se tyto základy učíme dále uplatňovat a chápat význam vzdělání pro život. Bez vzdělání je velmi obtížné získat dobré pracovní uplatnění. A bez dobrého pracovního uplatnění (bohužel někdy i s ním) je téměř nemožné si legálně pořídít hmotné statky pro pohodlný život (bydlení, auto) a pro možnost založit novou rodinu, aby se koloběh života mohl stále otáčet.

Obsahem druhé kapitoly byl Mikroregion Zábřežsko. Tento mikroregion není ničím vý-razný. Nejsou zde významné historické památky či přírodní zajímavosti, aby mohl region žít turismus, jako je tomu třeba v jižních Čechách. Nejsou zde ani významné zemědělské produkty, jako je tomu na jižní Moravě. Dříve byl region významný alespoň průmyslem, který v současné době již neexistuje. Přesto je mikroregion domovem mnoha lidí, kteří se snaží vzdělávat, pracovně uplatnit, zabezpečit své rodiny a mít se dobře. Proto obsah druhé kapitoly je zaměřen zejména na možnosti vzdělání pro děti, mládež, dospělé a seniory a možnosti pracovního uplatnění ve městě Zábřeh. Z kapitoly vyplývá, že možnosti v mikroregionu nejsou příliš velké a lidé zde musí být opravdu cílevědomí, tomu napovídá i mentalita obyvatel, kteří jsou velmi tvrdí sami k sobě i k ostatním.

Třetí kapitola se zaměřila na sociální problematiku. K tomu tématu jsme plynule přešli od možností vzdělání a pracovního uplatnění, protože v případě neúspěchu v těchto dvou oblastech je zapotřebí právě podpora osob sociální službou. Nabízené ambulantní nebo terénní sociální služby kopírují potřeby a problémy obyvatel na Zábřežsku, např. dluhy, závislosti na alkoholových a nealkoholových drogách, nedostatek potravin či ošacení. Jedinou pobytovou sociální službou

pro jednotlivce na Zábřežsku je Azylový dům pro muže a ženy, který je zároveň posledním zachytným bodem, aby obyvatelé neskončili na ulici. V kapitole jsme si přiblížili cílovou skupinu, prostředí a dostupnost služby, poskytované služby a principy jejich poskytování. Od základních informací o azylovém domu v Zábřehu jsme se posunuli k tématu osob bez přístřeší. Zde jsme se zabývali především nejčastějšími problémy samotných uživatelů, které jim znesnadňují resocializaci, např. hygienické a pracovní návyky či zadluženost a motivace.

Na uvedená teoretická východiska následně navázala praktická část. Výzkumný problém byl formulován jako faktory ovlivňující vstup, délku a návratnost do Azylového domu pro muže a ženy v Zábřehu. Daný problém specifikovaly tři výzkumné otázky zaměřené na faktory ovlivňující vstup do AD, na faktory ovlivňující délku poskytování služeb v AD a na vzdělání ovlivňující resocializaci. Celkem jsme potvrdili nebo vyvrátili dvanáct hypotéz. Faktory ovlivňující poskytování služeb byly věk, pohlaví, vzdělání a postavení na trhu práce. Výzkum prokázal, že při vstupu do sociální služby má vliv věk do padesáti let (včetně), pohlaví (mužské) a postavení na trhu práce (osoby nezaměstnané). Vliv vzdělání na vstup do sociální služby se nepotvrdil. Na délku poskytovaných služeb neměl vliv žádný z uvedených faktorů. Vliv základního vzdělání na získání zaměstnání, na závislosti na dávkách od státu a na návratnost do AD se nepotvrdila. Výzkum potvrdil pouze vliv základního vzdělání na ubytování na jiném AD nebo na ubytovně po ukončení smlouvy v AD.

Na základě výsledků kvantitativního výzkumu jsme navrhli závěrečná doporučení pro praxi. Jsou zde důležitá preventivní opatření, aby se lidé to situace ztráty střechy nad hlavou vůbec nedostávali. Jednou z možností je finanční gramotnost, která se již ve školách vyučuje, efektivitu bude možné v praxi ověřit až za pár let. V podpoře státu na sociální problematiku je zřejmá neefektivnost již dnes. Sociální dávky nabízí celkem pohodlný život bez práce právě těm osobám, které nechtějí společnost budovat (např. zakládat rodiny, mít vlastní bydlení). Sociální dávky (konkrétně dávky hmotné nouze) jsou na dobu neomezenou a v dostatečné výši. Dlouhodobě nezaměstnaní a zadlužení uživatelé proto nemají valnou motivaci ke změně. Dokud se toto nezmění, není možná změna ani v přemýšlení lidí ani v poskytování sociálních služeb. Doporučení jsou představou ideálního stavu, reálné možnosti těchto doporučení lze ověřit pouze v praxi.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] ČÁBALOVÁ, Dagmar. *Pedagogika*. Praha: Grada, 2011. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2993-0.
- [2] DAVID, Zdeněk, Jan, POSPÍŠIL a Felix ROTTER. *Zábřeh v proměnách času*. Vyd. 1. Zábřeh: Kulturní dům Zábřeh, 1995.
- [3] ČEDÍK, Miloslav, ZELINKOVÁ, Zdenka. *Mám dyslexii: průvodce pro dospívající a dospělé se specifickými poruchami učení*. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0349-0.
- [4] DAŘÍČKOVÁ, Gabriela a kol. *Metodika sociální služby Azylový dům pro muže a ženy, Tunklova 5, Zábřeh*. Zábřeh: Azylový dům pro muže a ženy, 2018.
- [5] Ekozis [cit. 2019-01-15]. Dostupné z: <https://www.ekozis.cz/stavby-prodej-vyroba/personalistic-tika>.
- [6] FISCHER, Slavomil, ŠKODA, Jiří. *Sociální patologie: Analýza příčin a možnosti ovlivňování závažných sociálně patologických jevů*. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2781-3.
- [7] HDO [cit. 2019-01-15]. Dostupné z: <https://www.abc.cz/firma/131974-hdo>.
- [8] CHMELÁŘ, Roman, BÁRTA, Daniel a kol. *Strategie rozvoje města Zábřeh 2015 – 2020*. Brno: GaREP, s. r. o., 2015. Dostupné z: <http://old.zabreh.cz/mesto-a-jeho-rozvoj/projekty-a-rozvoj/strategie-rozvoje/1776-strategie-rozvoje-mesta-zabreh>.
- [9] CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada, 2016. ISBN 978-80-247-5326-3.
- [10] JANDOUREK, Jan. *Sociologický slovník*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-535-0.
- [11] *Katalog poskytovatelů sociálních a návazných služeb Zábřežska*. Zábřeh: Komunitní plánování sociálních služeb Zábřežsko, 2018.
- [12] *Kulturák* [cit. 2019-01-15]. Dostupné z: <http://www.kulturak.info/sekce/kategorie/univerzita-tretiho-veku>.
- [13] MAREK, Jakub, Aleš STRNAD a Lucie HOTOVCOVÁ. *Bezdomovectví: v kontextu ambulantních sociálních služeb*. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-802-6200-901.
- [14] MAREŠ, Jiří. *Pedagogická psychologie: učebnice metod sociální praxe*. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0174-8.
- [15] MATOUŠEK, Oldřich. *Metody a řízení sociální práce*. 3., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0213-4.

- [16] MATOUŠEK, Oldřich. *Slovník sociální práce*. Praha: Portál. 2008. ISBN 978-80-7367-368-0.
- [17] MATOUŠEK, Oldřich, Jana KOLÁČKOVÁ a Pavla KODYMOVÁ. *Sociální práce v praxi - Specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-818-0.
- [18] MBG [cit. 2019-01-15]. Dostupné z: <https://www.mbg.cz/o-nas>.
- [19] *Olomoucký kraj* [cit. 2018-09-20]. Dostupné z: <https://www.kr-olomoucky.cz/svazek-obci-mikroregionu-zabrezsko-cl-1510.html>.
- [20] PRŮCHA, Jan. *Moderní pedagogika*. 5., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0456-5.
- [21] PŘADKA, Milan, Dana KNOTOVÁ a Jarmila FALTÝSKOVÁ. *Kapitoly ze sociální pedagogiky*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2004. ISBN 80-210-3469-6.
- [22] *Regionální informační servis* [cit. 2018-09-20]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/olomoucky-kraj/regionalni-informace/mikroregiony>.
- [23] *Strategie rozvoje Mikroregionu Zábřežsko na období 2018-2024*. [cit. 2018-09-29]. Dostupné z: <http://www.zabrezsko.cz/361-strategie-rozvoje-mikroregionu-zabrezsko-na-obdobi-2018-2024>.
- [24] ÚLEHLA, Ivan. *Umění pomáhat: učebnice metod sociální praxe*. Vyd. 2. Praha: Sociologické nakladatelství, 2005. ISBN 978-80-86429-36-6.
- [25] VALIŠOVÁ, Alena a Hana KASÍKOVÁ. *Pedagogika pro učitele*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1734-0.
- [26] *Výroční zpráva 2017*. Zábřeh: Charita Zábřeh, 2018. [cit. 2019-01-15]. Dostupné z: <http://http://www.zabreh.caritas.cz/cs/vyroczpr/2017/VZ17.pdf>.
- [27] *Zábřežsko* [cit. 2018-09-29]. Dostupné z: <http://www.zabrezsko.cz/o-mikroregionu>.
- [28] ZELINKOVÁ, Zdenka. *Dyslexie v předškolním věku?* Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-321-5.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

AD	azylový dům
DHN	dávky hmotné nouze
DNZ	osoba dlouhodobě nezaměstnaná, tj. u osob mladších 25 let, pokud jejich nezaměstnanost trvá déle než 6 měsíců, ostatní osoby jsou DNZ, pokud jejich nezaměstnanost trvá nepřetržitě déle než 12 měsíců
EU	Evropská unie
ID	invalidní důchod
IP	individuální plán
MŠ	mateřská škola
mZ	Mikroregion Zábřežsko
N	osoba neaktivní, tj. osoba, která není zaměstnána ani OSVČ, není registrována na ÚP, včetně osob pobírající ID nebo SD
např.	například
NZ	osoba nezaměstnaná
ORP	obec s rozšířenou působností
OSVČ	osoba samostatně výdělečně činná
Ped	pedagogika
popř.	popřípadě
SD	starobní důchod
SocPed	sociální pedagogika
SpecPed	speciální pedagogika
SS	sociální služby
SŠ	střední škola, středoškolské vzdělání
U	ubytovna
ÚP	úřad práce

vs. versus

VOŠ vyšší odborná škola

VT výkon trestu odnětí svobody (věznice)

Z osoba zaměstnaná nebo OSVČ

ZŠ základní škola, základní vzdělání včetně nedokončeného

SEZNAM OBRÁZKŮ

<i>Obr. 1 Mapa mikroregionu Zábřezsko .....</i>	20
<i>Obr. 2 Graf rozčlenění klientů AD dle věku .....</i>	39
<i>Obr. 3 Graf rozčlenění klientů AD dle pohlaví .....</i>	39
<i>Obr. 4 Graf rozčlenění klientů AD dle vzdělání .....</i>	40
<i>Obr. 5 Graf rozčlenění klientů AD dle věku .....</i>	40
<i>Obr. 6 Graf rozčlenění klientů AD dle vzdělání .....</i>	41
<i>Obr. 7 Graf rozčlenění klientů AD dle zaměstnanosti .....</i>	42

SEZNAM TABULEK

<i>Tab. 1 Test dobré shody, pro H_{01}: klienty AD se stávají lidé pod 50 let častěji ze 70 % ..</i>	40
<i>Tab. 2 Test dobré shody, pro H_{001}: klienty AD se stávají lidé pod 50 let častěji ze 60 %..</i>	41
<i>Tab. 3 Test dobré shody, pro H_{02}: klienty AD se stávají ženy stejně často jako muži. ....</i>	41
<i>Tab. 4 Test dobré shody, pro H_{03}: klienty AD se stávají lidé se SŠ vzděláním stejně často jako se ZŠ vzděláním. ....</i>	42
<i>Tab. 5 Test dobré shody, pro H_{04}: klienty AD se stávají lidé nezaměstnaní stejně často jako zaměstnaní .....</i>	42
<i>Tab. 6 Mann-Whitneyův pořadový test, pro H_{05}: klienti všech věkových kategorií jsou uživateli stejně dlouho. ....</i>	43
<i>Tab. 7 Mann-Whitneyův pořadový test, pro H_{05}: klienti a klientky jsou uživateli stejně dlouho. ....</i>	43
<i>Tab. 8 Mann-Whitneyův pořadový test, pro H_{05}: klienti se ZŠ vzděláním jsou uživateli stejně dlouho jako se SŠ vzděláním .....</i>	44
<i>Tab. 9 Mann-Whitneyův pořadový test, pro H_{08}: klienti zaměstnaní jsou uživateli stejně dlouho jako nezaměstnaní.....</i>	44
<i>Tab. 10 Test dobré shody, pro H_{09}: klienty AD se ZŠ vzděláním jsou stejně úspěšní v získávání zaměstnání stejně často jako se SŠ vzděláním .....</i>	45
<i>Tab. 11 Test dobré shody, pro H_{04}: osoby se ZŠ vzděláním jsou po ukončení pobytové služby stejně často závislí na dávkách jako se SŠ vzděláním .....</i>	45
<i>Tab. 12 Test dobré shody, pro H_{011}: osoby se základním vzděláním se navracejí do AD stejně často jako se SŠ vzděláním.....</i>	45
<i>Tab. 13 Test dobré shody, pro H_{012}: osoby se základním vzděláním po ukončení pobytu AD používají jinou sociální službu stejně často jako SŠ .....</i>	46

SEZNAM PŘÍLOH

Slovník základních pojmů

Analýza dokumentů

PŘÍLOHA P I: SLOVNÍK ZÁKLADNÍCH POJMŮ

azylová turistika

problematika azylových domů, kde dochází k opakovaným pobytům uživatelů nebo jejich stěhování po azylových domech, popř. po ubytovnách měst, krajů či celé republiky

azylový dům

pobytová služba v zařízení registrovaných sociálních služeb se zaměřením na různé cílové skupiny, délka pobytu zpravidla nepřesahuje jeden rok

individuální plánování

proces, při němž se stanovují kroky k dosažení požadované změny nepříznivé sociální situace klienta, klient si svůj cíl a jednotlivé kroky stanoví a mění sám dle potřeby

exkluze

sociální vyloučení

klíčový pracovník

pracovník, který je zodpovědný za plánování a průběh služby konkrétních klientů a za hodnocení naplňování jejich osobních cílů zejména v procesu individuálního plánování

nepříznivá sociální situace

oslabení nebo ztráta schopností zůstat fungujícím členem společnosti z důvodu věku, pro krizovou sociální situaci, životní návyky nebo způsob života

osobní cíl

stav změny, který by měl nastat spolupůsobením uživatele a poskytovatele služeb

pobytové služby

služby spojené s ubytováním v zařízeních sociálních služeb

pracovník v sociálních službách

ten, kdo vykonává přímou obslužnou práci a základní výchovnou nepedagogickou činnost v pobytových zařízeních sociálních služeb

prevence

soubor opatření zaměřených na předcházení nežádoucích jevů

přímá péče

všechny formy péče o klienta, při nichž je pracovník v osobním (přímém) kontaktu s klientem

sociální dávky

peněžní částky, které jsou vypláceny ÚP rodinám a osobám v nepříznivé sociální situaci, dávky jsou děleny na dávky Státní sociální podpory a dávky Hmotné nouze

sociální poradenství

služby, které se zaměřují na zjišťování rozsahu a charakteru nepříznivé sociální situace a sledují příčiny jejího vzniku, cílem je poskytování informací, které přispívají k řešení nepříznivé sociální situace

sociální pracovník

vykonává sociální šetření, zajišťuje sociálně-právní poradenství, analytickou, metodickou a koncepční činnost

sociální služba

krátkodobé i dlouhodobé služby poskytované oprávněným uživatelům a definované v zákoně č. 108/2006 Sb.

sociální začleňování

proces, který zajišťuje, že osoby sociálně vyloučené nebo sociálním vyloučením ohrožené dosáhnou příležitostí a možností se plně zapojit do ekonomického, sociálního a kulturního života a žít způsobem, který je ve společnosti považován za běžný

uživatel/klient

osoba, které je poskytována sociální služba

Zákon č. 108/2006 Sb.

zákon o sociálních službách, jehož cílem je zajistit lidem v nepříznivé sociální situaci pomoc a podporu prostřednictvím sociálních služeb, vyhlášky č. 505/2006 Sb. a č. 391/2011 Sb. jsou prováděcí vyhlášky k zákonu, novela č. 313/2013 Sb. je novelizací zákona č. 108/2006 Sb. a mění některé jeho části

PŘÍLOHA P II: ANALÝZA DOKUMENTŮ UŽIVATELŮ AD

Datum počátku poskytování SS v AD	Datum ukončení poskytování SS v AD	pohlaví	narozeni rok, (věk*)	bydliště mZ,OK,ČR,EU	vzdělání ZŠ, SŠ, VŠ	příjem při vstupu do SS mzda,DHN,ID, SD, OSVČ	příjem při zaměštanosti z, mzda,DHN,ID, SD, OSVČ	statut zaměstnanosti z, DNZ,N při nástupu	statut zaměstnanosti z, DNZ,N při výstupu	Ubytování po výstupu SS, U, VT, Jiné, Nez	Počet dní bydlení od začátku projektu
1. 1.7.2016	31.8.2016	M	1959 (56)	mZ	ZŠ	DHN	DHN	DNZ	DNZ	U	62+92+90+91+92=427
1.10.2016	30.9.2017										
1.7.2016	30.9.2016	Ž	1962 (54)	mZ	ZŠ	DHN	DHN	DNZ	N	SS	92+31+90+91=304
1.12.2017											
1.7.2016	15.9.2016	M	1964 (52)	mZ	SŠ-V	mzda	mzda	Z	Z	U	77
1.7.2016	31.8.2016	Ž	1980 (35)	mZ	ZŠ	ID, DHN	ID, mzda	DNZ	Z	U	62+72+17=151
21.10.2016	17.1.2017										
1.7.2016	31.5.2017	M	1973 (43)	EU	ZŠ	DHN	OSVČ	NZ	Z	U	92+92+90+61=335
1.7.2016	22.8.2016	Ž	1975 (41)	OK	ZŠ	DHN	mzda	DNZ	Z	Jiné	53=53
1.7.2016	31.1.2017	Ž	1964 (51)	mZ	SŠ-M	DHN	mzda	DNZ	Z	SS	92+92+31=215
1.7.2016	29.8.2016	M	1961 (55)	ČR	SŠ-V	DHN	DHN	DNZ	DNZ	Jiné	60
1.7.2016	22.8.2016	M	1965 (50)	OK	SŠ-V	DHN	DHN	NZ	NZ	VT	53
1.7.2016	13.9.2016	M	1975 (40)	OK	ZŠ	DHN	DHN	DNZ	DNZ	U	75
1.7.2016	31.7.2016	Ž	1979 (37)	mZ	ZŠ	DHN	mzda	N	Z	U	31
1.7.2016	31.7.2016	M	1976 (39)	mZ	ZŠ	mzda	mzda	Z	Z	Jiné	31
1.7.2016	28.2.2017	M	1960 (55)	mZ	SŠ-V	DHN	DHN	DNZ	DNZ	SS	92+92+59=243
1.7.2016	31.8.2016	M	1970(45)	mZ	ZŠ	DHN	mzda	NZ	Z	Jiné	62
2.7.2016	31.7.2016	M	1992 (23)	mZ	SŠ-V	DHN	DHN	NZ	NZ	Nez	30
4.7.2016	31.8.2016	M	1995 (21)	OK	SŠ-V	DHN	DHN	NZ	NZ	U	59
7.7.2016	30.9.2016	M	1979 (37)	mZ	SŠ-V	DHN	DHN	NZ	DNZ	Jiné	87=87
9.7.2016	26.10.2016	M	1946 (70)	mZ	ZŠ	SD	SD	N	N	SS	110
13.7.2016	12.8.2016	Ž	1998 (18)	mZ	ZŠ	DHN	DHN	DNZ	N	U	31
13.7.2016	31.8.2016	M	1995 (20)	mZ	ZŠ	DHN	mzda	DNZ	Z	Jiné	50
14.7.2016	31.8.2016	Ž	1971 (44)	mZ	SŠ-V	mzda	DHN	Z	N	U	49=49
23.7.2016	31.8.2016	M	1955 (60)	OK	ZŠ	DHN	DHN	DNZ	DNZ	Jiné	40
8.8.2016	31.7.2017	Ž	1972 (44)	mZ	ZŠ	DHN	DHN	DNZ	DNZ	SS	54+92+90+91+61+92+59=539
1.9.2017	28.2.2018										
12.9.2016	31.10.2016	M	1972 (43)	mZ	SŠ-V	mzda	mzda	Z	Z	U	0+19+31=50
26.9.2016	31.8.2017	Ž	1963 (53)	OK	ZŠ	ID, DHN	ID, mzda	DNZ	Z	SS	5+92+90+91+62+
1.10.2017											92+90+91=613
5.10.2016	31.10.2016	M	1975 (41)	OK	ZŠ	DHN	DHN	DNZ	DNZ	Nez	27
17.10.2016	31.10.2017	M	1963 (53)	mZ	SŠ-V	ID	ID	N	N	SS	76+90+91+92+62+90+91=592
1.12.2017											
31.10.2016	23.10.2017	Ž	1983 (33)	mZ	SŠ-M	DHN	mzda	DNZ	Z	Jiné	62+90+91+92+23=358

Datum počátku poskytování SS v AD	Datum ukončení poskytování SS v AD	pohlaví	narození rok, (věk*)	bydliště mZ,OK,CR,EU	vzdělání ZŠ, SS, VŠ	příjem při vstupu do SS mzda,DHN,ID, SD, OSVČ	příjem při výstupu z SS mzda,DHN,ID, SD, OSVČ	statut zaměstnanost IZ, NZ, DNZ,N při nástupu	statut zaměstnanost IZ, NZ, DNZ,N při výstupu	Ubytování po výstupu SS, U, VT, Jiné, Nez	Počet dnů bydlení od začátku projektu
29.	16.11.2016		1973 (43)	mZ	ZŠ	DHN	DHN	DNZ	DNZ	VT	15
30.	22.11.2016 1.8.2017	M	1986 (30)	mZ	SŠ-M	mzda	mzda	Z	Z	Jiné	40+90+91+74+92+90 +30=507
31.	1.12.2016 1.12.2017	M	1979 (37)	OK	SŠ-V	DHN	mzda	N	Z	SS	31+90+91+92+62+90 +90=547
32.	30.12.1899	M	1963 (53)	OK	SŠ-V	DHN	DHN	DNZ	N	SS	31+90+91+92+62+90 +90=547
33.	16.12.2016	M	1951 (65)	mZ	ZŠ	ID	ID	N	N	Jiné	4
34.	9.1.2017 20.4.2017	M	1978 (38)	OK	SŠ-M	DHN	mzda	NZ	Z	Jiné	82+20=102
35.	25.1.2017 4.8.2017	M	1980 (36)	mZ	SŠ-V	DHN	mzda	NZ	Z	Jiné	66+55+58+92+90+91 =452
36.	1.2.2017 30.6.2017	Ž	1963 (53)	OK	ZŠ	DHN	DHN	N	N	SS	59+91=150
37.	15.2.2017 31.1.2018	M	1985 (31)	mZ	ZŠ	DHN	mzda	NZ	Z	Jiné	45+91+92+92+31=351
38.	2.3.2017 21.4.2017	Ž	1994 (22)	mZ	SŠ-V	DHN	DHN	DNZ	DNZ	Jiné	30+21=51
39.	14.3.2017 22.3.2017	M	1986 (30)	mZ	ZŠ	DHN	DHN	N	NZ	U	9
40.	1.5.2017 21.2.2018	M	1956 (60)	ČR	SŠ-M	DHN	mzda	NZ	Z	Jiné	61+92+92+52=297
41.	1.5.2017 31.1.2018	Ž	1995 (21)	mZ	ZŠ	DHN	DHN	N	NZ	Jiné	61+92+92+31=276
42.	8.6.2017 31.8.2017	M	1986 (31)	mZ	SŠ-V	DHN	DHN	NZ	NZ	Nez	23+62=85
43.	19.6.2017 30.4.2018	M	1994 (22)	OK	ZŠ	ID	ID	N	N	Jiné	12+92+92+90+30=316
44.	2.8.2017 21.8.2017	M	1982 (34)	mZ	SŠ-V	DHN	DHN	NZ	NZ	Jiné	20
45.	31.8.2017 31.8.2017	Ž	1964 (53)	mZ	ZŠ	DHN	DHN	DNZ	DNZ	U	1
46.	7.9.2017 30.9.2017	M	1967 (50)	mZ	ZŠ	DHN	DHN	N	NZ	VT	24
47.	25.9.2017 27.9.2017	M	1997 (20)	mZ	ZŠ	DHN	DHN	DNZ	DNZ	SS	3
48.	1.11.2017 30.11.2017	Ž	1955 (62)	mZ	ZŠ	ID	ID	N	N	SS	30
49.	1.12.2017 30.06.2018	M	1954 (63)	OK	ZŠ	ID	ID	N	N	Nez	31+90+91=212
50.	1.12.2017 30.06.2018	M	1972 (45)	mZ	SŠ-V	mzda	mzda	Z	Z	Nez	31+87=118
51.	1.12.2017 30.06.2018	M	1979 (38)	ČR	SŠ-V	ID	ID	N	N	Nez	31+90+91=212
52.	2.1.2018 30.06.2018	M	1958 (59)	mZ	SŠ-V	DHN	DHN	DNZ	DNZ	Nez	89+91=180
53.	5.1.2018 30.06.2018	Ž	1948 (70)	mZ	SŠ-V	SD	SD	N	N	Nez	86+91=177
54.	1.3.2018 30.06.2018	Ž	1962 (56)	OK	SŠ-V	DHN	mzda	DNZ	Z	Nez	31+91=122
55.	1.3.2018 30.06.2018	M	1959 (58)	OK	SŠ-V	DHN	mzda	DNZ	Z	Nez	31+91=122
56.	4.5.2018 30.06.2018	M	1981 (36)	mZ	SŠ-V	mzda	mzda	Z	Z	Nez	58
57.	9.5.2018 4.6.2018	Ž	1954 (64)	OK	ZŠ	ID	ID	N	N	U	27